

**Αναλυτικό Πρόγραμμα
Μουσικής
Δημοτικής και Μέσης
Εκπαίδευσης**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1. Εισαγωγή**
- 2. Γενικός σκοπός-Στόχοι**
- 3. Γενικός σκοπός ανά Βαθμίδα**
- 4. Περιεχόμενο**
- 5. Μεθοδολογία**
- 6. Γενική συνάφεια του Αναλυτικού Προγράμματος Μουσικής με τις 8 Ικανότητες για τη δια βίου μάθηση**
- 7. Αξιολόγηση**
- 8. Δείκτες Επιτυχίας-Επάρκειας**
  - ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΦΩΝΗ)**
  - ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ)**
  - ΑΚΡΟΑΣΗ**
  - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ (ΣΥΝΘΕΣΗ-ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ)**

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

1. Εισαγωγή

Η μουσική ως αναπόσπαστο μέρος της ζωής μας αποτελεί σημαντικό στοιχείο κάθε κουλτούρας, και ως μια μοναδική μορφή μη λεκτικής επικοινωνίας, έχει τη δύναμη να επιδρά στον τρόπο με το οποίο αισθανόμαστε, σκεφτόμαστε και δρούμε μεταδίδοντας ιδέες και συναισθήματα μέσα από επιλεγμένους ήχους και σύμβολα.

Ως υποχρεωτικό μάθημα του αναλυτικού προγράμματος το μάθημα της Μουσικής συνεισφέρει με ένα ιδιαίτερο τρόπο τόσο στη γνωστική όσο και στη συναισθηματική, πνευματική, πολιτισμική και ψυχοκινητική ανάπτυξη των μαθητών/τριών, προάγοντας παράλληλα τα εκπαιδευτικά ιδεώδη που διέπουν τα νέα αναλυτικά προγράμματα.

Στο μάθημα της Μουσικής η απόκτηση μουσικών γνώσεων καθώς και η καλλιέργεια δεξιοτήτων, αξιών, στάσεων και συμπεριφορών, επιτυγχάνεται μέσα από πρακτικές, βιωματικές μουσικές δραστηριότητες ακρόασης, εκτέλεσης και μουσικής δημιουργίας, διασφαλίζοντας την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και μαθητριών και συμβάλλοντας στη διαμόρφωση πολιτών που είναι ικανοί και ωφέλιμοι μπροστά στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα. Το μάθημα της Μουσικής συμβάλλει ιδιαίτερα στην προαγωγή της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης των μαθητών και των μαθητριών, προσφέροντάς τους δυνατότητες για αυτοέκφραση, αυτονομία στη μουσική μάθηση, αναστοχασμό, καθώς και ευκαιρίες για ανάπτυξη δεξιοτήτων για καινοτομίες. Παράλληλα, στοχεύει στην ανάπτυξη της αισθητικής κρίσης ως προς τη μουσική που ακούνε, αναπαράγουν ή δημιουργούν. Ακόμα, μέσα από ποικίλες ομαδικές δραστηριότητες στο μάθημα της Μουσικής δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές και στις μαθήτριες να κοινωνικοποιηθούν, να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, να αλληλεπιδράσουν και να μάθουν να σέβονται τους άλλους.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Μουσικής (ΑΠΜ) αποτελεί ένα πλαίσιο για διαπραγμάτευση, τόσο από τους εκπαιδευτικούς όσο και από τους μαθητές/τριες, και όχι μια δοσμένη συνταγή για άκριτη εφαρμογή. Είναι ένα ανοικτό αναλυτικό πρόγραμμα που σέβεται την παιδαγωγική αυτονομία των εκπαιδευτικών, επιτρέπει ευέλικτες οργανωτικές δομές, προϋποθέτει ανάπτυξη πρωτοβουλίας από τους/τις εκπαιδευτικούς, δεν περιορίζεται σε ένα και μοναδικό εγχειρίδιο και δίνει ευελιξία στους/στις εκπαιδευτικούς στην επιλογή των διδακτικών ενοτήτων που θα σχεδιάσουν για τους μαθητές τους. Ταυτόχρονα, μέσα από το ΑΠΜ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε ένα ανθρωπιστικό και κοινωνικο-οικοδομιστικό πρότυπο μάθησης, όπου αξιοποιούνται το ενδιαφέρον, οι γνώσεις και οι εμπειρίες των μαθητών και μαθητριών και τους δίνεται η ευκαιρία να διαπραγματεύονται τις μαθησιακές διαδικασίες και το περιεχόμενο του μαθήματος.

Η σημασία της ενσωμάτωσης των απόψεων, των εμπειριών, των ιδεών και των προτιμήσεων των μαθητών/τριών στη διδασκαλία Μουσικής δεν μπορεί να υποτιμηθεί, αφού βοηθά στη δημιουργία μαθησιακού περιβάλλοντος που είναι πιο ευέλικτο, ανοικτό και προσαρμοσμένο στις πραγματικές τους ανάγκες και ενδιαφέροντα. Η συμμετοχή των μαθητών/τριών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με το τι θα διδαχθεί, πώς θα διδαχθεί, με ποιο ρεπερτόριο κ.λπ., συμβάλλει στη δημιουργία μιας πιο συνεργατικής, ουσιαστικής και ελκυστικής για τους/τις μαθητές/τριες μαθησιακής εμπειρίας. Η ενσωμάτωση των προτιμήσεών τους μπορεί να αυξήσει τον ενθουσιασμό και τη δέσμευσή τους στη μάθηση, καθώς αισθάνονται ότι οι φωνές τους ακούγονται και ότι έχουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής τους εμπειρίας. Λαμβάνοντας τις ατομικές διαφορές και τις προτιμήσεις των μαθητών/τριών οι πρακτικές διδασκαλίες μπορούν να βελτιωθούν και η μουσική εκπαίδευση να γίνει πιο σύγχρονη, συμπεριληπτική, ουσιαστική και ενδιαφέρουσα.

Απώτερος σκοπός του ΑΠΜ είναι οι ίσες ευκαιρίες μάθησης στη Μουσική για όλους τους μαθητές και μαθήτριες, μέσα από διαφοροποιημένες δραστηριότητες και διδακτικά μέσα. Για το λόγο αυτό,

λαμβάνει υπόψη τις μαθησιακές ανάγκες όλων των μαθητών/μαθητριών διασφαλίζοντας ότι θα έχουν ευκαιρίες για προσωπική μουσική ανάπτυξη και ευκαιρίες να βιώσουν την επιτυχία και τη χαρά στο μάθημα της Μουσικής, μέσα από ένα μαθησιακό περιβάλλον που διέπεται από σεβασμό στην αξιοπρέπεια του παιδιού. Δίνονται επίσης τα εφόδια στον κάθε μαθητή/τρια να αναπτύξει τη δική του μουσική ταυτότητα, ενώ παράλληλα, στο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής προσέγγισης, ενθαρρύνεται η αλληλεπίδραση και η δημιουργία κοινών χώρων μουσικής επικοινωνίας.

Μέσα από μια μουσική παιδεία που προάγει τα πιο πάνω, οι μαθητές/τριες εξελίσσονται σε υπεύθυνους, ενεργούς και δημοκρατικούς πολίτες. Σε πολίτες που έχουν συνείδηση της ατομικής μουσικής ταυτότητάς τους μέσα στο τοπικό αλλά και παγκόσμιο μουσικό γίγνεσθαι, συμμετέχουν, επικοινωνούν μέσα από τη μουσική και συμβάλλουν στα κοινωνικά και μουσικά δρώμενα της κοινότητάς τους. Σε πολίτες που ερμηνεύουν και διαμορφώνουν άποψη για τα σύγχρονα μουσικά ρεύματα, που νοιάζονται για το φυσικό, κοινωνικό, πνευματικό και οικονομικό περιβάλλον, που γνωρίζουν και μπορούν να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά και με δημιουργικό τρόπο τη μουσική και ψηφιακή τεχνολογία.

2. Γενικός Σκοπός –Στόχοι

Γενικός σκοπός

Σκοπός του μαθήματος της Μουσικής είναι η μουσική ανάπτυξη όλων των μαθητών/τριών μέσα από εμπειρίες οι οποίες εδραιώνουν τις δεξιότητες, γνώσεις, στάσεις και συμπεριφορές τους, έτσι ώστε, με την ενεργητική συμμετοχή τους ως ακροατές/άτριες, εκτελεστές/έστριες και δημιουργοί, να επικοινωνούν μέσω της μουσικής και να οικοδομούν μια δημιουργική διά βίου σχέση με αυτή και με τους άλλους γύρω τους.

Στόχοι

Μέσα από το μάθημα της Μουσικής οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- Αναπτύξουν δεξιότητες ενεργητικής μουσικής ακρόασης
- Αναπτύξουν την ακουστική τους αντίληψη
- Αναπτύξουν τις φωνητικές τους δεξιότητες
- Αναπτύξουν δεξιότητες στην εκτέλεση μουσικών οργάνων
- Αναπτύξουν δεξιότητες μουσικής δημιουργίας (αυτοσχεδιασμού και σύνθεσης)
- Αποκτήσουν γνώσεις ως προς τις βασικές μουσικές έννοιες και τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους αυτές συνδυάζονται στα διάφορα είδη και στυλ μουσικής.
- Αναπτύξουν δεξιότητες ανάγνωσης και αποκωδικοποίησης διαφόρων ειδών μουσικής σημειογραφίας
- Αποκτήσουν και να ενισχύσουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές σε σχέση με τις μουσικές δραστηριότητες της ακρόασης, της εκτέλεσης και της μουσικής δημιουργίας

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Μουσικής είναι ένα, ενιαίο και αφορά ολόκληρο το εύρος της υποχρεωτικής μουσικής εκπαίδευσης των μαθητών/τριών, από την προσχολική εκπαίδευση μέχρι την Α΄ Λυκείου. Ο σκοπός και οι στόχοι του μαθήματος της Μουσικής αναλύονται στις επόμενες σελίδες σε σκοπό του μαθήματος ανά βαθμίδα, καθώς και σε Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας ανά βαθμίδα, με βάση την ομαδοποίηση των τάξεων σε τέσσερις βαθμίδες, ώστε να επιτευχθεί η ενιαιοποίηση από την Α΄ τάξη Δημοτικού μέχρι την Α΄ Λυκείου.

Βαθμίδα 1: Α΄- Β΄ Δημοτικού

Βαθμίδα 2: Γ΄- Δ΄ Δημοτικού

Βαθμίδα 3: Ε΄ Δημοτικού - Α΄ Γυμνασίου

Βαθμίδα 4: Β΄ Γυμνασίου - Α΄ Λυκείου

3. Γενικός σκοπός ανά βαθμίδα

Σκοπός: Βαθμίδα 1

Γενική επιδίωξη του Αναλυτικού Προγράμματος Μουσικής (ΑΠΜ) στη *Βαθμίδα 1* είναι οι μαθητές/τριες να αποκτήσουν, μέσα από την πρώτη τους επαφή με το μάθημα της Μουσικής στο δημοτικό σχολείο, ενθουσιασμό, θετική στάση και αγάπη προς τη μουσική, προς το μάθημα, τον/την εκπαιδευτικό Μουσικής, τον χώρο και τα μουσικά όργανα του εργαστηρίου μουσικής.

Οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να μπορούν να συγκεντρώνονται σε σύντομες ακροάσεις και να ανταποκρίνονται ελεύθερα με διάφορους τρόπους. Θα πρέπει επίσης να αντιλαμβάνονται τις λειτουργίες της μουσικής. Κύρια επιδίωξη του ΑΠΜ στη δεξιότητα της ακρόασης είναι η καλλιέργεια της μουσικής μνήμης (μέσα από τη μίμηση ρυθμικών και μελωδικών σχημάτων) και της ακουστικής αντίληψης («ακούω», εσωτερική ακοή - «ακούω στο μυαλό»)

Όσον αφορά στην καλλιέργεια της φωνής επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να ανακαλύψουν τη φωνή τραγουδιού, να κάνουν τις πρώτες συνειδητές προσπάθειες να ακολουθούν τη μελωδική γραμμή των τραγουδιών και να παραμένουν στο σωστό τονικό κέντρο τραγουδιού. Επιδιώκεται επίσης να τραγουδούν εκφραστικά, με ρυθμική και μελωδική ακρίβεια.

Ταυτόχρονα στη *Βαθμίδα 1* οι μαθητές/τριες αναμένεται να αποκτήσουν τις βασικές τεχνικές χειρισμού των κρουστών οργάνων τάξης (ρυθμικών και μελωδικών) και να παράγουν τους πρώτους ήχους στον σοπράνο αυλό. Βασική επιδίωξη στην εκτέλεση είναι η αίσθηση και η εκτέλεση του παλμού και της έμφασης σε διάφορα μέτρα και η εκτέλεση απλών ενορχηστρώσεων σε δύο ή τρία απλουστευμένα στρώματα ακολουθώντας απλές οδηγίες μαέστρου.

Το ΑΠΜ αποσκοπεί στην καλλιέργεια της δημιουργικής μουσικής σκέψης. Αρχίζοντας από τον πειραματισμό οι μαθητές/τριες ανακαλύπτουν πώς οι ήχοι δημιουργούνται με διαφορετικούς τρόπους, αλλάζουν, συνδυάζονται και οργανώνονται δημιουργικά, μέσα από διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης. Η αρμονική συνεργασία σε ζευγάρια και μικρές ομάδες κατά τη μουσική δημιουργία και εκτέλεση είναι βασική επιδίωξη του ΑΠΜ.

Στο ΑΠΜ της *Βαθμίδας 1* μπαίνουν οι βάσεις για την κατανόηση της συμβατικής μουσικής σημειογραφίας ως ενός συστήματος συμβόλων τα οποία μεταφράζονται σε ήχο, ξεκινώντας από την αποκωδικοποίηση μη-συμβατικής σημειογραφίας στα πλαίσια της παρακολούθησης χάρτη ακρόασης ή της εκτέλεσης γραφικής παρτιτούρας. Επιδιώκεται επίσης οι μαθητές/τριες να δημιουργούν τη δική τους σημειογραφία για να καταγράψουν τις δημιουργίες τους ή τις δημιουργίες άλλων.

Τέλος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να μπορούν να αναστοχάζονται γύρω από τις εκτελέσεις και δημιουργίες τους περιγράφοντάς τες, αλλά και να τις αξιολογούν και να τις βελτιώνουν με βάση δοσμένα κριτήρια.

Γενικός Σκοπός: Βαθμίδα 2

Γενική επιδίωξη του ΑΠΜ στη *Βαθμίδα 2* είναι η ενίσχυση της αγάπης και του ενθουσιασμού των μαθητών/τριών για το μάθημα της μουσικής. Οι μαθητές/τριες αναμένεται επίσης να αποκτήσουν θετική περιέργεια για τις διαφορετικές μουσικές γύρω τους αλλά και για τη μουσική του χώρου που ζουν, συγκεκριμένα. Να απολαμβάνουν την εκτέλεση μπροστά σε άλλους με αίσθημα αυτοπεποίθησης, να επιδιώκουν συνειδητά να είναι καλοί ακροατές μέσα και έξω από την τάξη, να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται τη μουσική ως μια μοναδική γλώσσα με δική της ορολογία (με γραπτούς και προφορικούς κώδικες) και τέλος να απολαμβάνουν τη μουσική δημιουργία με φίλους.

Πιο συγκεκριμένα, μέσα από το ΑΠΜ της *Βαθμίδας 2* επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να μπορούν να συγκεντρώνονται σε ακρόασεις αναζητώντας συγκεκριμένα στοιχεία, να αντιλαμβάνονται και να περιγράφουν το θέμα, το αίσθημα και το πλαίσιο δημιουργίας μίας ακρόασης χρησιμοποιώντας ένα ευρύτερο λεξιλόγιο μουσικών εννοιών. Οι μαθητές/τριες αναμένεται, να ανακαλούν ρυθμούς και μελωδίες από διαφορετικά μέτρα και τονικότητες και να εντοπίζουν διαφορές στο τονικό ύψος και στην κατεύθυνση μελωδίας. Επιδιώκεται επίσης να παίζουν με το αυτί απλές μελωδίες και να αποκωδικοποιούν μικρά ρυθμικά σχήματα καταγράφοντάς τα.

Στο τραγούδι οι μαθητές/τριες αναμένεται να εδραιώσουν την «φωνή τραγουδιού», να χρησιμοποιούν σωστά τον φωνητικό τους μηχανισμό στο χαμηλό και ψηλό φωνητικό τους πεδίο και να μπορούν να τραγουδούν εκφραστικά, με ρυθμική και μελωδική ακρίβεια, σε συντονισμό με άλλους.

Στην εκτέλεση στα όργανα επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να ονομάζουν και να παίζουν κρουστά τάξης (ρυθμικά και μελωδικά) με σωστή τεχνική και ακρίβεια, χωρίς ή με χρήση μη-συμβατικής ή απλής συμβατικής σημειογραφίας. Ζητούμενο είναι επίσης οι μαθητές/τριες να παράγουν ποιοτικό ήχο στον σοπράνο αυλό και να ελέγχουν τον ήχο σε ανοικτές χορδές και μερικά πατήματα στα έγχορδα. Γενικά επιδιώκεται να μπορούν να παίζουν με ακρίβεια ενορχηστρώσεις μέχρι τέσσερα στρώματα (παλμός, έμφαση, ρυθμικά και μελωδικά οστινάτι), ακολουθώντας οδηγίες μαέστρου και με αίσθημα της ευθύνης για τις μουσικές εκτελέσεις τους σε φιλικό ακροατήριο.

Οι ομαδικές δημιουργικές εργασίες είναι στο επίκεντρο της *Βαθμίδας 2*. Στη μουσική δημιουργία επιδιώκεται οι μαθητές/τριες, να μπορούν να συνεργάζονται αρμονικά σε ομάδες, να αναλαμβάνουν ρόλους και να καταλήγουν σε δημιουργίες με ξεκάθαρη δομή μέσα από πιο πολύπλοκες διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης.

Τέλος οι μαθητές/τριες θα πρέπει να μπορούν να κρατούν δεδομένα για την πορεία και το αποτέλεσμα της εκτέλεσης και της δημιουργίας τους, να αναστοχάζονται γύρω από αυτά με πρακτικούς τρόπους αλλά και να τα αξιολογούν με αντικειμενικότητα βάσει κριτηρίων που αποφασίζονται μαζί με τον/την εκπαιδευτικό και να δίνουν πρακτικές λύσεις βελτίωσης.

Γενικός Σκοπός: Βαθμίδα 3

Γενική επίδωξη του ΑΠΜ στη *Βαθμίδα 3* είναι η ενίσχυση του αισθήματος της προσωπικής μουσικής ταυτότητας. Αυτό επιδιώκεται μέσα από τον αυξανόμενο έλεγχο της τεχνικής επάρκειας στην εκτέλεση με τα όργανα και τη φωνή, τη γνωριμία με διαφορετικά είδη μουσικής και τις μουσικές συνέργειες με τους/τις συμμαθητές/τριες αλλά και με την ευρύτερη κοινότητα. Παράλληλα, αναπτύσσεται το αίσθημα προσωπικής και ομαδικής ευθύνης για τις φωνητικές και ορχηστρικές εκτελέσεις των μαθητών/τριών μπροστά σε άλλους. Στη βαθμίδα αυτή, εδραιώνεται συνειδητά η συμπεριφορά του καλού ακροατή μέσα και έξω από το σχολείο.

Συγκεκριμένα, στο τέλος της βαθμίδας αναμένεται οι μαθητές/τριες να μπορούν να χρησιμοποιούν με μεγαλύτερη ευχέρεια τη μουσική σκέψη για να ανακαλούν και να αποκωδικοποιούν μουσική που ακούνε. Να μπορούν να περιγράφουν ακρόασεις χρησιμοποιώντας μουσική ορολογία, έχοντας συναίσθηση του τρόπου με τον οποίο οι συνθέτες/τριες χρησιμοποιούν τις μουσικές έννοιες για να εκφράσουν τις ιδέες τους. Επίσης, να αντιλαμβάνονται και να αρχίσουν να μελετούν τους τρόπους με τους οποίους τα διαφορετικά είδη μουσικής επηρεάζονται από το περιβάλλον, τον χρόνο και τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες δημιουργήθηκαν.

Στη φωνητική εκτέλεση τα παιδιά επιδιώκεται να τραγουδούν εκφραστικά, με ρυθμική και μελωδική ακρίβεια σε ένα ή δύο στρώματα, χρησιμοποιώντας ορθά όλο το εύρος της φωνής τους και έχοντας αίσθηση των διαφορετικών μερών. Τα παιδιά αναμένεται να σέβονται τη διαφορετικότητα της φωνής του καθενός αλλά και να φροντίζουν για την υγεία της φωνής τους.

Στο τέλος της *Βαθμίδας 3* τα παιδιά θα πρέπει να έχουν κατακτήσει σε αρκετά μεγάλο βαθμό την τεχνική επάρκεια στα κρουστά τάξης (μελωδικά και μη), να μπορούν να παίζουν απλές μελωδίες στον σοπράνο

αυλό με ευχέρεια καθώς και απλές μελωδίες και απλουστευμένες συγχορδίες στα έγχορδα. Αναμένεται αυξανόμενη ευχέρεια σε δίσσημα, τρίσημα και μικτά μέτρα και διαφορετικές τονικότητες. Επιδίωξη της *Βαθμίδας 3* είναι η αρχή της χρήσης των άτυπων πρακτικών μάθησης για την αποκωδικοποίηση και εκτέλεση μουσικής που επιλέγουν οι μαθητές σε ομάδες φίλιας.

Στη μουσική δημιουργία οι μαθητές/τριες αρχίζουν να χρησιμοποιούν συνειδητά, στοχευμένα και με ευχέρεια τις μουσικές έννοιες σε ατομικές/ομαδικές δημιουργίες. Μπορούν να εκφράσουν άποψη με επιχειρήματα για αυτές, να αναστοχαστούν και να τις βελτιώσουν συνειδητά και συστηματικά θέτοντας κριτήρια και κρατώντας δεδομένα για την πορεία και το αποτέλεσμα με διάφορους τρόπους. Αναμένεται η αυτονομία από μέρους των μαθητών κατά τη συνεργασία με τον εκπαιδευτικό σε ρόλο εμπυχωτή.

Τέλος, στη βαθμίδα αυτή μπαίνουν οι βάσεις χρήσης της μουσικής τεχνολογίας και η αξιοποίησή της κατά την εκτέλεση και μουσική δημιουργία. Εδραιώνεται η αποκωδικοποίηση απλής μουσικής σημειογραφίας κατά την εκτέλεση, η χρήση της για την καταγραφή μέρους της μουσικής δημιουργίας και γίνονται οι πρώτες συνειδητές προσπάθειες για αυτόνομη «ανάγνωση» μουσικής.

Γενικός Σκοπός: Βαθμίδα 4

Με το πέρας της *Βαθμίδας 4* αναμένεται ότι οι μαθητές/τριες θα αποκτήσουν συνειδητή και ώριμη σχέση με τη μουσική, την οποία θα διατηρούν και θα αναπτύσσουν διά-βίου. Η σχέση του μαθητή με τη μουσική θα πρέπει να στηρίζεται στην αλληλεπίδραση των μουσικών τους γνώσεων και των μουσικών τους εμπειριών. Συνεπώς, πρώτιστη σημασία δίνεται στην πλούσια και ποιοτική επαφή των μαθητών με ποικίλες μουσικές εμπειρίες (αυθεντικές και μη), ώστε ο κάθε μαθητής/τρια να κτίσει την προσωπική του σχέση με τη μουσική. Για να μπορέσουν να ενταχθούν ενεργά στο σύγχρονο τοπικό και παγκόσμιο γίνεσθαι δίνεται επίσης έμφαση στην προώθηση οριζόντιων στόχων οι οποίοι επιτυγχάνονται μέσα από ευρεία θεματολογία του σύγχρονου χώρου της μουσικής όπως τον τεχνολογικό γραμματισμό, την επιχειρηματικότητα, τη σύνδεση της μουσικής με άλλες τέχνες (π.χ. τηλεόραση, κινηματογράφος) και τις σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες (π.χ. τεχνητή νοημοσύνη). Ιδιαίτερα στην Α' Λυκείου οι μαθητές/τριες επιτυγχάνουν τα πιο πάνω μέσα από την εκπόνηση ερευνητικών σχέδιων εργασίας (πρότζεκτ). Επιπρόσθετα, με αφορμή και την ανακήρυξη του 2023 ως Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων, δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για τον 21ο αι. που αφορούν στον ψηφιακό γραμματισμό, την ανάπτυξη υψηλού επιπέδου νοητικών δεξιοτήτων, την απόκτηση υγιών ατομικών και διαπροσωπικών στάσεων και συμπεριφορών, την καλλιέργεια δεξιοτήτων αυθεντικής μάθησης, αυτομόρφωσης και μεταγνώσης. Για τον σκοπό αυτό, το μάθημα αναπτύσσεται ως ένα σχέδιο εργασίας τύπου project based learning.

Στη *Βαθμίδα 4* η ανάπτυξη της ακρόασης επιδιώκεται ως μία γνωστική διαδικασία που αφορά στην ακουστική αντίληψη των μαθητών/τριών. Αναμένεται ότι ο/η μαθητής/τρια θα είναι σε θέση να διακρίνει και να περιγράφει τα κύρια χαρακτηριστικά έργων από ένα ευρύ ρεπερτόριο, καθώς και να είναι σε θέση να τα εντοπίζει σε παρτιτούρα, χρησιμοποιώντας κατάλληλη μουσική ορολογία. Ειδικά η δεξιότητα ακρόασης συμβάλει καθοριστικά στη βαθύτερη κατανόηση που αναμένεται να αποκτήσει ο/η μαθητής/τρια με το πέρας της βαθμίδας 4, καθώς και στην ανάπτυξη της μουσικής του ταυτότητας.

Αναφορικά με το τραγούδι, η πιο πάνω ποιοτική σχέση προσδιορίζεται, κυρίως, από την επιθυμία τους να τραγουδούν με μουσικότητα και ευαισθησία. Αναμένεται οι μαθητές/τριες να συμμετέχουν ατομικά ή σε φωνητικά σύνολα ερμηνεύοντας ένα πιο τεχνικά απαιτητικό ρεπερτόριο από διάφορες εποχές, τόπους και πολιτισμούς με αυξανόμενο έλεγχο των μουσικών στοιχείων. Επίσης, επιδιώκεται να είναι σε θέση να αναλαμβάνουν ενεργητικό και υπεύθυνο ρόλο στο σχεδιασμό και την παρουσίαση φωνητικής εκτέλεσης ενώπιον ακροατηρίου με αυτοπεποίθηση σε διάφορους χώρους.

Σε σχέση με την εκτέλεση, αναμένεται ότι οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση να συνδυάζουν τις δεξιότητές τους στην ανάγνωση μουσικής σημειογραφίας και την ακρόαση (συμπεριλαμβανομένων και αυτών της άτυπης μάθησης), ώστε να εκτελούν ποικίλο ρεπερτόριο. Σημαντικές, επίσης, παράμετροι στην εκτέλεση αποτελούν η απόκτηση βασικής τεχνικής επάρκειας στην εκτέλεση οργάνων, η

συμβατότητα της μουσικής εκτέλεσης με τα κύρια χαρακτηριστικά των μουσικών στυλ, καθώς και η εκτέλεση μέσα σε ποικίλα μουσικά σχήματα, τόσο εντός όσο και εκτός τάξης και σχολείου. Απώτερος στόχος είναι η απόλαυση της εκτέλεσης της μουσικής στο στενό και ευρύτερο τους περιβάλλον.

Στο ΑΠΜ της *Βαθμίδας 4* οι μαθητές/τριες επιδιώκεται να αναπτύξουν ένα ευρύ φάσμα ρυθμικών και μελωδικών σχημάτων, τα οποία να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν και να επεξεργάζονται για αυτοσχεδιασμό καθώς και να οργανώνουν σταδιακά σε μουσική σύνθεση με βάση τα χαρακτηριστικά και απλές τεχνικές σύνθεσης συγκεκριμένων ειδών και στυλ μουσικής. Στη βαθμίδα αυτή αναπτύσσονται επίσης δεξιότητες ενορχήστρωσης και διασκευής μελωδίας ή απλής σύνθεσης για διαφορετικά όργανα. Επιδιώκεται, κυρίως, η ανάπτυξη της σύνθεσης σε ομαδικό επίπεδο, ενώ ενθαρρύνεται παράλληλα η προσωπική μουσική δημιουργία, καθώς και η συνεχής βελτίωση των μεταγνωστικών δεξιοτήτων τόσο στον τομέα της δημιουργίας όσο και στους υπόλοιπους τομείς που αποτελούν το τρίπτυχο μουσικών δραστηριοτήτων.

4. Περιεχόμενο

Πυρήνα του ΑΠΜ αποτελούν οι μουσικές δεξιότητες που επιδιώκουμε να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσα από μουσικές δράσεις που στηρίζονται στην ακρόαση, στην εκτέλεση και στη μουσική δημιουργία. Η ανάπτυξη των μουσικών δεξιοτήτων δίνει ταυτόχρονα πρόσβαση σε μουσικές γνώσεις και συμβάλλει στη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών σε σχέση με τη μουσική, προετοιμάζοντας τον αυριανό πολίτη ώστε να διαχειρίζεται και να επηρεάζει έμμεσα ή άμεσα το περιβάλλον και την κοινωνία στην οποία ζει.

Θεωρείται πολύ σημαντικό για τη μουσική παιδεία των μαθητών/τριών, η διδασκαλία να οργανώνεται γύρω από διδακτικές ενότητες που συνδέουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις που αποκτούν για τα στοιχεία της μουσικής με τη μουσική ως μορφή επικοινωνίας, τόσο με τον εξωτερικό όσο και με τον εσωτερικό τους κόσμο. Μέσα από το μάθημα της Μουσικής επιδιώκεται η γνωριμία με τον τοπικό και παγκόσμιο μουσικό πολιτισμό και η εξοικείωση με μουσική διαφορετικών ειδών και στυλ. Το ΑΠΜ στοχεύει στη δημιουργία πολιτών που δεν είναι μουσικά απομονωμένοι και εστιάζει τόσο στην μουσική ανάπτυξη των μαθητών/τριών σε προσωπικό επίπεδο, αλλά ταυτόχρονα και στην αλληλεπίδραση μεταξύ τους, καθώς επίσης και στην αλληλεπίδρασή τους με την ευρύτερη κοινότητα. Η ανάδειξη και αξιοποίηση της κυπριακής και ελληνικής μουσικής στο μάθημα της Μουσικής ενισχύει την πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τριών και μέσα από την κατανόηση του δικού τους μουσικού πολιτισμού, σταδιακά καθίστανται ικανοί/ές να σεβαστούν και να εκτιμήσουν τον παγκόσμιο μουσικό πολιτισμό.

Προτείνονται οι ακόλουθες **θεματικές περιοχές**, οι οποίες αξιοποιούν ευρύ ρεπερτόριο από διάφορες εποχές, είδη και πολιτισμούς και από τις οποίες καλείται ο/η εκπαιδευτικός να αντλήσει περιεχόμενο για να αναπτύξει τις δικές του/της διδακτικές ενότητες:

- Μουσικές ταυτότητες, δικές μας και των άλλων
- Μουσικές του παρελθόντος και Μουσικές του σήμερα (Ελληνική και Κυπριακή μουσική, Μουσικές του κόσμου, Δυτική μουσική, Δημοφιλής Μουσική)
- Μουσική και κοινωνία
- Μουσική και περιβάλλον
- Μουσική και άλλες τέχνες
- Μουσική και άλλες επιστήμες
- Μουσική και συναισθήματα
- Μουσική και επικοινωνία
- Μουσική και παραδόσεις
- Μουσική και επιχειρηματικότητα

Ο/Η εκπαιδευτικός κάθε βαθμίδας καλείται να δημιουργήσει διδακτικές ενότητες που να αγγίζουν όσο το δυνατό περισσότερες από τις πιο πάνω θεματικές περιοχές. Για κάθε διδακτική ενότητα μπορούν να αξιοποιηθούν στοιχεία από μία ή περισσότερες θεματικές περιοχές. Παράλληλα, σε κάθε ενότητα ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να διασφαλίζει την ανάπτυξη δεξιοτήτων, γνώσεων, στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών/τριών όπως καθορίζονται στους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας και την καταλληλότητα της ενότητας ως προς το ηλικιακό επίπεδο, τα βιώματα, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες των μαθητών/τριών. Σημαντικό στην επιλογή των διδακτικών ενοτήτων που θα διδάξει ο/η κάθε εκπαιδευτικός να λαμβάνονται υπόψιν και οι μαθητές/τριες του/της, οι γνώσεις, οι εμπειρίες, τα ενδιαφέροντα, οι ιδέες και οι προσδοκίες τους. Αφετηρία για τον σχεδιασμό μιας διδακτικής ενότητας μαθημάτων μπορεί να αποτελέσουν είτε οι πυρηνικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που προτείνονται στο Α.Π. για κάθε βαθμίδα ή οι ίδιες οι θεματικές περιοχές, είτε συγκεκριμένο τραγούδι, μια μουσική ακρόαση, ένα μουσικό είδος, μουσικό στυλ, ή ένα εξωμουσικό θέμα. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να δίνεται έμφαση μέσα από τα μαθήματα να αναπτύσσονται δεξιότητες ακρόασης, εκτέλεσης (φωνητικής και μουσικών οργάνων) και δημιουργίας (αυτοσχεδιασμού-σύνθεσης).

5. Μεθοδολογία

Για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό της διδασκαλίας/μάθησης στο μάθημα της Μουσικής θα πρέπει να συγκεραστεί το τρίπτυχο των μουσικών δεξιοτήτων οι οποίες αναπτύσσονται στους *Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας*, με τις ποικίλες μουσικές μεθόδους και τις βιωματικές διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές που περιγράφονται στη σύγχρονη μουσική παιδαγωγική. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο/η εκπαιδευτικός καλείται να αναπτύξει το περιεχόμενο και τις δραστηριότητες του μαθήματος σύμφωνα με τις ανάγκες του εκάστοτε μαθητικού πληθυσμού, τις ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας και τις δικές του/της δεξιότητες, ικανότητες και προτιμήσεις, έχοντας πάντοτε ελευθερία και ευελιξία στη λήψη αποφάσεων.

Το τρίπτυχο των μουσικών δεξιοτήτων ακρόασης, εκτέλεσης και δημιουργίας αποτελεί τη βάση για την οργάνωση ενός μαθήματος Μουσικής. Οι τρεις αυτές δεξιότητες είναι αλληλένδετες. Για παράδειγμα η ακρόαση ενυπάρχει και στην εκτέλεση αλλά και στη μουσική δημιουργία και υποβοηθά τους/τις μαθητές/ήτριες ως εκτελεστές και συνθέτες/τριες να επεξεργαστούν και να τελειοποιήσουν τα μουσικά τους «προϊόντα». Είναι συνεπώς αναγκαίοι οι δραστηριότητες ακρόασης, εκτέλεσης και δημιουργίας να είναι διαπλεκόμενες στο μάθημα Μουσικής, ώστε οι μαθητές/μαθήτριες να αντιληφθούν τη μουσική ως μια ολότητα και όχι ως μεμονωμένες μουσικές έννοιες ή δεξιότητες. Σε οποιαδήποτε μορφή μουσικής ενασχόλησης των μαθητών/τριών, ο ποιοτικός ήχος κατέχει πρωταρχική θέση. Παράλληλα, στη μαθησιακή διαδικασία ο/η εκπαιδευτικός ενσωματώνει άτυπες μαθησιακές πρακτικές και σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία και προωθεί την ανάπτυξη των δυνατοτήτων του/της κάθε μαθητή και μαθήτριας ώστε μακροπρόθεσμα να αποκτήσουν μια δια βίου σχέση με τη μουσική.

Πρώτιστος τρόπος επικοινωνίας του/της εκπαιδευτικού με τους/τις μαθητές/ήτριες στο μάθημα είναι η μουσική επικοινωνία και όχι η λεκτική. Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει στους/στις μαθητές/ήτριες βιωματικές μουσικές εμπειρίες, χωρίς πολλά λόγια και υποδείξεις. Στο μάθημα Μουσικής «ο ήχος προηγείται του συμβόλου» και η νέα γνώση παρουσιάζεται σταδιακά μέσα από τα τρία επίπεδα αναπαράστασης της γνώσης που προτείνει ο Bruner: το πραξιακό, το εικονικό και το συμβολικό. Συνεπώς, στην πρώτη βαθμίδα οι μουσικές εμπειρίες των παιδιών εμπίπτουν ως επί το πλείστον στο πραξιακό και στο εικονικό επίπεδο, ενώ στις άλλες βαθμίδες αγγίζουν και το συμβολικό. Με φθίνουσα καθοδήγηση από τον/την εκπαιδευτικό, επέρχεται σταδιακά η αυτονόμηση των μαθητών/τριών στην οικοδόμηση της νέας γνώσης.

Στα πλαίσια του μαθήματος της Μουσικής η σχέση μαθητών/τριών με τον/την εκπαιδευτικό λειτουργεί αμφίδρομα και η εκπαιδευτική διαδικασία μεταλλάσσεται και τροποποιείται συνεχώς. Ο/Η εκπαιδευτικός δημιουργεί ένα θετικό και ευχάριστο κλίμα στο μάθημα παρέχοντας την ευκαιρία στους/στις μαθητές/τριες να έχουν ποικίλα ακούσματα, να γνωρίσουν ένα ευρύ ρεπερτόριο, να παίξουν όσο περισσότερα μουσικά όργανα είναι δυνατό και να δημιουργήσουν τη δική τους μουσική. Όσο η μουσική διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη, ο/η εκπαιδευτικός παρατηρεί, καθοδηγεί, προβληματίζει, δίνει ανατροφοδότηση και παράλληλα αφουγκράζεται τις ανάγκες, τις προτιμήσεις, τα ενδιαφέροντα και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών/τριών και όπου χρειάζεται αναπροσαρμόζει τις μουσικές δραστηριότητες. Ο/Η εκπαιδευτικός λειτουργεί ως εμπυχωτής/τρια, ο/η οποίος/α ενθαρρύνει την αυτοέκφραση, τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και τη συνεργασία ενώ οι μαθητές/τριες κατευθύνουν τη μουσική διαδικασία. Οι μουσικές διαδικασίες εμπλουτίζονται και με διαθεματικές και διεπιστημονικές συνδέσεις ώστε η Μουσική να αποκτήσει μεγαλύτερη δυναμική στις συνειδήσεις των μαθητών/τριών αλλά και στη σχολική μονάδα.

Παρακάτω αναφέρονται επιγραμματικά οι μουσικοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις, πτυχές των οποίων συμπεριλαμβάνονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Μουσικής και επεξηγούνται αναλυτικά οι διδακτικές προσεγγίσεις και στρατηγικές που θα πρέπει να διέπουν το μάθημα Μουσικής, πάντοτε σε συνάρτηση τόσο με τις γνώσεις και δεξιότητες που αναλύονται στους *Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας*, όσο και με τις στάσεις και συμπεριφορές που πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές/τριες αλλά και τις δια βίου δεξιότητες που ορίζονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

5.1. Μουσικοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Μουσικής αξιοποιεί στοιχεία και από τις μουσικοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις/μεθόδους Dalcroze, Kodály, Orff και τη Θεωρία Μουσικής Μάθησης του Gordon. Αν και παρουσιάζουν κάποιες ομοιότητες (π.χ. η αρχή από τον ήχο στο σύμβολο), η κάθε μία από αυτές θέτει τους δικούς της στόχους βασισμένους στη δική της ξεχωριστή φιλοσοφία, το μουσικό υλικό που χρησιμοποιεί και τους τρόπους που δίνεται έμφαση κάθε φορά σε συγκεκριμένες μουσικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα η έμφαση στην ανάπτυξη της αίσθησης του ρυθμού με τη συμμετοχή του ανθρώπινου σώματος είναι βασικό στοιχείο των μουσικοπαιδαγωγικών προσεγγίσεων Dalcroze και Orff. Το ορθό και εκφραστικό τραγούδι *acapella*, το σχετικό σύστημα *sol-fa*, η χρήση συμβόλων του χεριού (*hand signs*) και ρυθμικών συλλαβών (π.χ. ΤΑ, τιτι) είναι παράμετροι στις οποίες ο Kodály έδινε ιδιαίτερη σημασία. Ο ρυθμός λόγου, η κίνηση και η εκτέλεση σε κρουστά όργανα σώματος και σε όργανα τάξης αποτελούσαν αναπόσπαστο κομμάτι από τη Μουσικοκινητική Αγωγή του Orff, η ρυθμική, το σολφέζ και ο αυτοσχεδιασμός είναι απαραίτητα στοιχεία της προσέγγισης του Dalcroze και η ανάπτυξη της ακουστικότητας (*audiation*) είναι στο επίκεντρο της Θεωρίας Μάθησης του Gordon.

5.2. Συνεργατική μάθηση

Η συνεργατική μάθηση θεωρείται μία από τις σημαντικότερες διδακτικές στρατηγικές της συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών σε τάξεις μικτής ικανότητας στο μάθημα της Μουσικής, η οποία μπορεί να βελτιώσει τα μαθησιακά αποτελέσματα, την αυτοεκτίμηση και τις κοινωνικές δεξιότητές τους. Για να είναι αποτελεσματική αυτή η προσέγγιση, απαιτείται η συστηματική καλλιέργεια των δεξιοτήτων συνεργατικής μάθησης στο μάθημα της Μουσικής.

Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να εξοικειώσει σταδιακά τους μαθητές εμπλέκοντας στην αρχή δύο μαθητές, ως προ-στάδιο της αναπτυγμένης ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, βοηθώντας στη μετάβαση από την αυτόνομη εργασία στην αλληλεξάρτηση. Τα οφέλη είναι μεγάλα, αφού οι μαθητές/τριες αλληλοεπιδρούν και αλληλοδιδασκονται και μέσα από τη διαμαθητική επικοινωνία δημιουργείται μια αναπτυξιακή δυναμική που επιτρέπει στους μαθητές να ξεπεράσουν τα ατομικά τους όρια σκέψης και πράξης, τα οποία ενδεχομένως να μην μπορούσαν να υπερβούν και να αναπτύξουν εκτός ομάδας. Με την κατάλληλη εποπτεία του/της εκπαιδευτικού, ο/η μαθητής/τρια εκπαιδευτής/τρια μπορεί να γίνει αποτελεσματικός "δάσκαλος" άλλου μαθητή/τριας, αποκομίζοντας σημαντικά οφέλη σε μαθησιακό, ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να οργανώσει ομάδες τριών, τεσσάρων ή περισσότερων μαθητών/τριών για συνεργατική μάθηση. Η θετική μουσική αλληλεπίδραση στις δραστηριότητες βοηθά τους μαθητές/τριες να αποκτήσουν δεξιότητες και γνώσεις και να είναι συνυπεύθυνοι για την προσωπική τους μάθηση και την μάθηση των μελών της ομάδας.

Παράλληλα, στη σύγχρονη εκπαιδευτική πρακτική, η τεχνολογία παίζει σημαντικό ρόλο στη συνεργατική μάθηση στη Μουσική. Η χρήση υπολογιστών, ταμπλετών, iPads και κινητών τηλεφώνων διευρύνει τις δυνατότητες επικοινωνίας και συνεργασίας μέσω διαδικτυακών πλατφορμών όπως το Teams, εντός και εκτός τάξης. Οι μαθητές μπορούν να αναθέτονται έργα που περιλαμβάνουν δημιουργία βίντεο, διαφημίσεων, ντοκιμαντέρ ή *animation*, εμπλουτίζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία. Μπορούν επίσης να συνεργάζονται με συμμαθητές από άλλες τάξεις ή σχολεία, καθώς και με μέλη της κοινότητας ή ειδήμονες στο θέμα που μελετάται.

Οι βασικοί στόχοι της συνεργατικής μάθησης στο μάθημα της Μουσικής είναι η βέλτιστη ενεργοποίηση των μαθητών/τριών του σήμερα στις μουσικές δραστηριότητες, ενίσχυση της ατομικής μάθησης μέσω ομαδικής εργασίας, η ανάπτυξη θετικών στάσεων προς τη μουσική, η καλλιέργεια διαπροσωπικών δεξιοτήτων και η αύξηση της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης των μαθητών.

5.3. Διαφοροποίηση

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία είναι μια παιδαγωγική προσέγγιση η οποία αναγνωρίζει τις ποικίλες μαθησιακές ανάγκες, ικανότητες και ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών και προσαρμόζει τη διδασκαλία

και μάθηση με στόχο τη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος που προάγει τη συμμετοχή και την επιτυχία όλων των μαθητών/τριών, αξιοποιώντας την πολυμορφία τους και παρέχοντας κατάλληλες προκλήσεις και υποστήριξη. Οι διαφοροποιημένες μουσικές εμπειρίες και ιεραρχημένες δραστηριότητες επιτρέπουν στους/στις μαθητές/τριες διαφόρων μαθησιακών επιπέδων να βιώσουν τις κατάλληλες για εκείνους/ες εμπειρίες καθώς εργάζονται για να αποκτήσουν βασικές μουσικές γνώσεις και δεξιότητες. Η διαφοροποίηση αναγνωρίζει όχι μόνο ότι οι μαθητές/τριες βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας, αλλά επίσης ότι διαφέρουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται νέες πληροφορίες ή δεξιότητες, καθώς και στα ενδιαφέροντά τους.

Οι εκπαιδευτικοί μουσικής για να δώσουν πρόσβαση και να κάνουν το μάθημα πιο ενδιαφέρον και ουσιαστικό για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες μπορούν να διαφοροποιήσουν το περιεχόμενο, τις διαδικασίες, το τελικό προϊόν ή/και το περιβάλλον μάθησης για να διασφαλίσουν ότι το μάθημα είναι ελκυστικό και κατάλληλο για όλους/ες. Για παράδειγμα, η διαφοροποίηση του περιεχομένου σε μαθήματα μουσικής μπορεί να επιτευχθεί με την ομαδοποίηση των μαθητών/τριών ώστε να εργαστούν πάνω στο ίδιο θέμα/ έννοια/δεξιότητα, σε διαφορετικά όμως επίπεδα δυσκολίας. Αυτό επιτρέπει στους/στις μαθητές/τριες με λιγότερο ανεπτυγμένες δεξιότητες να επικεντρωθούν στα βασικά, επιταχύνοντας τη μάθησή τους, ενώ οι προχωρημένοι/ες μαθητές/τριες μπορούν να εργαστούν σε κάτι πιο απαιτητικό και ελκυστικό. Επιπλέον, η διαφοροποίηση της διαδικασίας μπορεί να περιλαμβάνει τη χρήση πολλαπλών στρατηγικών διδασκαλίας, επιτρέποντας στους/στις μαθητές/τριες να επεξεργαστούν νέες πληροφορίες ή να εξασκηθούν σε νέες δεξιότητες με τρόπο που να ταιριάζει με το επίπεδο δεξιοτήτων, τα ενδιαφέροντα ή το στιλ μάθησης τους. Για παράδειγμα, οι μαθητές/τριες μπορούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες που ταιριάζουν στις μαθησιακές τους προτιμήσεις, όπως κιναισθητικές, ακουστικές ή οπτικές. Τέλος, η διαφοροποίηση του τελικού προϊόντος μπορεί να επιτρέψει στους/στις μαθητές/τριες να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα δείξουν τι έμαθαν, μειώνοντας το επίπεδο άγχους που σχετίζεται με την αξιολόγηση και επιτρέποντάς τους να «λάμψουν». Για παράδειγμα, μπορούν να δημιουργήσουν συνθέσεις, να εκτελέσουν έργα ή να παρουσιάσουν έρευνες σχετικά με κάποιο μουσικό θέμα με τρόπους που ανταποκρίνονται καλύτερα στις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους. Έτσι, η διαφοροποιημένη διδασκαλία στη μουσική εκπαίδευση δημιουργεί κίνητρα και ενδυναμώνει τους/τις μαθητές/τριες να φτάσουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους και καλλιεργεί μια δια βίου θετική στάση για τη μουσική.

5.4. Άτυπες μαθησιακές πρακτικές στη Μουσική

Οι άτυπες μαθησιακές πρακτικές σύμφωνα με την προσέγγιση της Lucy Green στο πρόγραμμα “Musical Futures” προσδίδουν στην επίσημη μουσική εκπαίδευση σημαντικά οφέλη, για αυτό και αποτελούν μία σύγχρονη διαδομένη διδακτική προσέγγιση. Η ανάπτυξη των μουσικών και άλλων κομβικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών πραγματοποιείται μέσα από ένα ιδιότυπο πλαίσιο μαθησιακών πρακτικών και στρατηγικών, στο οποίο οι μαθητές/τριες καλούνται να αναπαράγουν μουσική με το αυτί.

Οι άτυπες μαθησιακές πρακτικές περιλαμβάνουν τη μίμηση, τη δοκιμή με το αυτί, τη διόρθωση λάθους και την επανεκτέλεση. Συνοπτικά βασίζονται στις ακόλουθες αρχές:

- 1) Οι ίδιοι/ες μαθητές/τριες επιλέγουν τα μουσικά κομμάτια (ορχηστρικά και τραγούδια) που θα αναπαραγάγουν, και όχι οι εκπαιδευτικοί.
- 2) Για την αναπαραγωγή της μουσικής, οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν, κυρίως, τις ακουστικές τους δεξιότητες (αυτί), και όχι τη μουσική σημειογραφία.
- 3) Οι μαθητές/τριες δοκιμάζουν να εκτελέσουν τη μουσική, εντοπίζουν και διορθώνουν τα λάθη τους, μέχρι να καταλήξουν στην ορθή αναπαραγωγή της μουσικής.
- 4) Επιπρόσθετα, καθοριστικής σημασίας στην επίτευξη της μάθησης αποτελεί το αλληλεπιδραστικό μαθησιακό πλαίσιο, το οποίο συνίσταται από ομάδες φίλων. Η διαμαθητική μάθηση (peer-learning), η συνδιερεύνηση και η αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται μεταξύ φίλων, προσφέρει ιδιαίτερη δυναμική στην ανάπτυξη των μουσικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριων. Άρα, δεν αναμένεται απόλυτη καθοδήγηση της μάθησης από τον/την εκπαιδευτικό, αφού ο/η τελευταίος/α έχει ρόλο υποστηρικτή/τριας και διευκολυντή/ντριας, ο/η οποίος/α παρεμβαίνει μόνο σε περίπτωση που του/της ζητηθεί.

- 5) Το τρίπτυχο δεξιοτήτων ακρόασης, εκτέλεσης και δημιουργίας δεν προάγονται μεμονωμένα σε διαφορετικά μαθήματα αλλά διαπλέκονται διαμέσου της διαδικασίας μάθησης

Επιπρόσθετα, η διδασκαλία δεν είναι ποτέ δομημένη και διαβαθμισμένη με συγκεκριμένο τρόπο, και αντίστοιχα, τα μαθησιακά αποτελέσματα δεν αναμένεται να εμφανίζουν πάντοτε σταθερή βελτίωση και γραμμική πορεία.

Σε μετέπειτα στάδιο, αφού οι μαθητές/τριες αναπτυχθούν μουσικά, αποκτήσουν αυτοπεποίθηση για τις μουσικές τους ικανότητες και είναι πιο δεκτικοί, τότε ο/η εκπαιδευτικός έχει την ευχέρεια να προτείνει στους μαθητές/τριες να δουλέψουν με τον ίδιο τρόπο με έργα που δεν περιλαμβάνονται στις μουσικές τους προτιμήσεις.

Είναι σημαντικό, κατά την εφαρμογή των άτυπων μεθόδων διδασκαλίας, ο/η εκπαιδευτικός να παρατηρεί τα ποικίλα μαθησιακά στυλ και στρατηγικές μάθησης που ενδέχεται να αναπτύξουν οι μαθητές/τριες ώστε να τα λαμβάνει υπόψη κατά τον προγραμματισμό της διδασκαλίας. Για παράδειγμα, εάν παρατηρήσει ότι μια μερίδα μαθητών/τριών συνηθίζουν να τραγουδούν τη μουσική που προσπαθούν να αναπαράγουν, τότε ο/η εκπαιδευτικός καλό είναι να τους παροτρύνει να υιοθετήσουν το τραγούδι σε αντίστοιχες μαθησιακές τους ανάγκες (π.χ. για την καταγραφή μελωδίας).

Τέλος, αναφορικά με τις άτυπες διαδικασίες μάθησης, ο/η εκπαιδευτικός χρειάζεται να αντιλαμβάνεται την τυπική και την άτυπη μάθηση ως δύο αντίθετες διαδικασίες μάθησης, αλλά να τις κατανοεί ως τους δύο πόλους μιας συνεχούς διαδικασίας, μέσα στην οποία οι εκπαιδευτικοί συνδιαλέγονται κριτικά με τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/τριων τους και αποφασίζουν για τις διδακτικές τους προσεγγίσεις.

5.5. Διαπολιτισμική μουσική εκπαίδευση

Στο πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνικής μας πραγματικότητας όπου όλο και πιο ποικίλες δημογραφικές συνθήκες αντανακλώνται και στα σημερινά σχολεία, η διαπολιτισμική προσέγγιση αποδομεί την ιδέα μιας οικουμενικής προσέγγισης της μουσικής εκπαίδευσης, αναγνωρίζοντας τις σύνθετες κοινωνικοπολιτισμικές πτυχές της μουσικής διδασκαλίας και μάθησης, αμφισβητώντας ιεραρχικές προσεγγίσεις των μουσικών πολιτισμών και ενθαρρύνοντας την αναγνώριση της μουσικής πολυμορφίας, όχι μόνο σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στο τοπικό και εθνικό επίπεδο. Στόχος της διαπολιτισμικής μουσικής προσέγγισης είναι η ανάπτυξη διαπολιτισμικών δεξιοτήτων μέσα από μουσικές δραστηριότητες που ενθαρρύνουν μεταξύ άλλων τον σεβασμό, την περιέργεια, την πολιτισμική αυτογνωσία, την παρατήρηση, την ευελιξία, την προσαρμοστικότητα, την ενσυναίσθηση και την επικοινωνία.

Οι μαθητές και μαθήτριες ενθαρρύνονται να προσεγγίσουν βιωματικά και να μελετήσουν μια ποικιλία μουσικών παραδόσεων, τοπικών και διεθνών, με έμφαση τις ιδιαιτερότητες της μουσικής παραγωγής τους και τις κοινωνικοπολιτισμικές μουσικές πρακτικές που τις χαρακτηρίζουν (ατομική - ομαδική διερεύνηση, χρήσης διαδικτυακών πηγών, ψηφιακών τεχνολογιών (AR, VR), προσκεκλημένοι μουσικοί). Παράλληλα όμως, αναγνωρίζεται η δυσκολία της απόλυτης προσήλωσης στο 'αυθεντικό' (π.χ. η αδυναμία χρήσης αυθεντικών μουσικών οργάνων) και η ανάγκη προσαρμογής των μουσικών πρακτικών στο σχολικό πλαίσιο.

Στο σχολικό περιβάλλον, η εκπροσώπηση του μουσικών ταυτοτήτων όλων των παιδιών είναι ιδιαίτερα σημαντική, αποφεύγοντας απλές στερεοτυπικές κατηγοριοποιήσεις σύμφωνα με τις οποίες η ταυτότητα και οι μουσικές προτιμήσεις του ατόμου καθορίζονται με βάση το γεωγραφικό και εθνοτικό τους υπόβαθρο.

Σε αυτό το πλαίσιο ενθαρρύνονται, επίσης, συμμετοχικές μουσικές πρακτικές όπου η έμφαση βρίσκεται στη διαδικασία ως κοινωνική καλλιτεχνική αλληλεπίδραση και όχι στο τελικό αποτέλεσμα, με έμφαση στην ισορροπημένη προσέγγιση της διαφοράς και των κοινών στοιχείων των μουσικών πολιτισμικών

εκφράσεων. Οι μαθητές/μαθήτριες ενθαρρύνονται, επίσης, να πειραματιστούν αφού μελετήσουν υβριδικά μουσικά είδη που συνθέτουν στοιχεία από διαφορετικά μουσικά περιβάλλοντα. Για σκοπούς εξ αποστάσεως συνεργασίας, πολιτισμικής ανταλλαγής, ακόμα και συνεργατικής μουσικής δημιουργίας είναι ιδιαίτερα χρήσιμα και αναπτύσσονται συνεχώς νέα ψηφιακά εργαλεία και διαδικτυακές πλατφόρμες.

Μέσα από μια κριτική παιδαγωγική διαλόγου, συνεργασίας και ανταλλαγής, επιδιώκεται οι μαθητές και μαθήτριες να εξετάσουν τις προσωπικές τους αντιλήψεις και να αντιμετωπίσουν κριτικά ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, προκαταλήψεων και ρατσισμού με απώτερο στόχο τη δημιουργία, μέσω στοχευμένων μουσικών πρακτικών, χώρων συνάντησης για ένα κοινό μέλλον όπου ο καθένας και η κάθε μια να μπορεί να αναπτυχθεί και να προσφέρει στο κοινό καλό.

5.6. Το διαδίκτυο και οι νέες ψηφιακές τεχνολογίες

Με τις συνεχείς και ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις κατά τα τελευταία χρόνια, το διαδίκτυο και οι νέες ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν αναπόσπαστα και πολύτιμα εργαλεία για τον/την εκπαιδευτικό τόσο στη μουσική τάξη όσο στις σχολικές εκδηλώσεις. Η επιτυχής χρήση ή και ενσωμάτωση τους στη μαθησιακή διαδικασία προσφέρει ευκαιρίες εστίασης στις ατομικές ανάγκες των μαθητών και μαθητριών, τη μεγιστοποίηση κινήτρων και συμμετοχής, την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και την αποτελεσματικότερη ανάπτυξη δεξιοτήτων μουσική παραγωγής, δημιουργίας, εκτέλεσης και ακρόασης.

Ο/Η εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του/της πληθώρα πολυτροπικών αντικειμένων και ψηφιακών εργαλείων, διαδραστικών και μη, για όλα σχεδόν τα είδη ψηφιακών συσκευών. Οι βασικές κατηγορίες ψηφιακών μουσικών τεχνολογιών, παρουσιάζονται πιο κάτω.

- Εφαρμογές (Apps) μουσικής σημειογραφίας, θεωρίας, παραγωγής και ανάπτυξης ακουστικών δεξιοτήτων, εκτέλεσης και δημιουργίας για η/υ και έξυπνες συσκευές. Να σημειωθεί ότι οι περισσότερες εφαρμογές χρησιμοποιούν στοιχεία παιχνιδοποίησης και προσφέρουν άμεση ανατροφοδότηση, έτσι ώστε οι μαθητές και μαθήτριες να παρακολουθούν την πρόοδό τους και να χτίζουν την ατομική μαθησιακή τους πορεία ανάλογα με τις ανάγκες τους.
- Μουσικά λογισμικά σημειογραφίας και καταγραφής, σχεδιασμού ήχου, ανάπτυξης δεξιοτήτων μουσικής θεωρίας, ανάγνωσης, ακουστικών δεξιοτήτων και ακρόασης, φωνητικής και οργανικής εκτέλεσης (συμπεριλαμβανομένων μουσικής συνοδείας και οργάνωσης μουσικών συνόλων), και δημιουργίας.
- Τα ηλεκτρονικά και εικονικά όργανα των οποίων η ταχεία ανάπτυξη και η δυνατότητα σύνδεσής τους με εφαρμογές έχουν διευρύνει το τοπίο της μουσικής μάθησης.
- Εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης (AI), επαυξημένης (AR) και εικονικής πραγματικότητας (VR) μπορούν να ενδυναμώσουν και να βοηθήσουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αποτελώντας αφετηρία και πηγή έμπνευσης χωρίς να αντικαθιστούν ή να υποβαθμίζουν τον ανθρώπινο ρόλο σε όλα τα στάδια δημιουργικών διαδικασιών.

Να υπογραμμιστεί ότι κατά τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων η χρήση/ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών πρέπει να είναι άμεσα συνδεδεμένη με την επιτυχή επίτευξη των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και να μη γίνεται μεμονωμένα και χωρίς ουσιαστικό λόγο ή για σκοπούς εντυπωσιασμού. Εν κατακλείδι, η ανάπτυξη ψηφιακής κουλτούρας στη μουσική τάξη και στη σχολική μουσική κοινότητα είναι εξαιρετικά σημαντική, έτσι ώστε η δημιουργική χρήση μουσικών ψηφιακών τεχνολογιών να αποτελεί συστηματική πρακτική.

5.7. Διασύνδεση του μαθήματος Μουσικής με άλλα γνωστικά αντικείμενα

Στη σύγχρονη εποχή καλούμαστε να λειτουργήσουμε σε μια κοινωνία με πολλαπλές απαιτήσεις γι' αυτό η ολιστική αντιμετώπιση της γνώσης θεωρείται αναγκαία. Παράλληλα στην εκπαίδευση επιδιώκεται η διασύνδεση της σχολικής γνώσης με τη βιωματική εμπειρία του παιδιού την οποία αποκτά στον ενιαίο κόσμο όπου κινείται. Σε αυτό το πλαίσιο οι διαθεματικές και διεπιστημονικές διδακτικές προσεγγίσεις επιχειρούν την υπέρβαση των διαχωριστικών ορίων που έχουν θέσει οι διαφορετικοί επιστημονικοί

κλάδοι στη διάρκεια των ετών, ώστε να επιτευχθούν μορφές συνεργασίας και σύμπραξης μεταξύ των διδασκομένων μαθημάτων με σκοπό την ενιαία προσέγγιση ενός θέματος από όλες τις δυνατές πλευρές. Επιπλέον, οι οποιοσδήποτε διασυνδέσεις μεταξύ γνωστικών αντικειμένων επιτρέπουν στους/στις μαθητές/τριες να προσεγγίσουν έννοιες από διάφορες οπτικές γωνίες, τόσο διανοητικά όσο και βιωματικά-εμπειρικά και έτσι με τον τρόπο αυτό γίνονται ικανοί/ες να συνδυάσουν τους κριτικούς και επαγωγικούς τρόπους μάθησης.

Η Μουσική αποτελεί ένα μάθημα που εύκολα συνεργάζεται με όλα σχεδόν τα γνωστικά αντικείμενα του Αναλυτικού Προγράμματος και σε αρκετές περιπτώσεις, οι συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος της Μουσικής που αναφέρονται σε δεξιότητες, γνώσεις, στάσεις και συμπεριφορές μπορούν να επιτευχθούν και μέσα από διαθεματικές ή διεπιστημονικές συνδέσεις με τις άλλες τέχνες και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Παραδείγματα τέτοιων προσεγγίσεων είναι η οργάνωση μιας θεατρικής παράστασης, ενός μιούζικαλ, ενός project κ.ά. Κάθε προσέγγιση διαθεματική ή διεπιστημονική οφείλει να οργανώνεται με προσοχή, ώστε οι στόχοι να είναι ξεκάθαροι προκειμένου να επιτευχθούν ουσιαστικές διασυνδέσεις ανάμεσα στα συνεργαζόμενα γνωστικά αντικείμενα και να προαχθούν γνωστικοί στόχοι και ανάπτυξη δεξιοτήτων σε όλα τα εμπλεκόμενα πεδία. Ο/Η εκπαιδευτικός πρέπει να αποσαφηνίσει με επάρκεια τις έννοιες και να προσδιορίσει επακριβώς τους επιδιωκόμενους στόχους σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο ώστε να αποτραπεί η μονοσήμαντη και καλλωπιστική παρουσία της Μουσικής.

Μερικά παραδείγματα διασύνδεσης του μαθήματος Μουσικής με άλλα μαθήματα είναι:

- Μουσική και εικαστικά (*Μουσική επένδυση εικόνων, Πίνακες με μουσικό περιεχόμενο οι οποίοι μπορεί να απεικονίζουν μουσικά όργανα ή σύμβολα σε συνδυασμό και με άλλες ιδέες π.χ. Picasso, Kandinsky, δημιουργία αυτοσχέδιων / γραφικών παρτιτούρων κ.λπ.*)
- Μουσική και μελέτη περιβάλλοντος (*ήχοι: ζώων, πουλιών, καιρικών φαινομένων, μέσων μεταφοράς, ηχοεικόνες, ηχοϊστορίες, κατασκευές αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων από άχρηστο υλικό κ.λπ.*)
- Μουσική και γλώσσα (*μουσική επένδυση παραμυθιών, ποιημάτων, δημιουργία ιστοριών με βάση μια μουσική, μουσικά παραμύθια, συγγραφή στίχων, ποιημάτων, παιχνίδια ρόλων όπως ανάληψη ρόλου δημοσιογράφου και καλλιτέχνη, οργάνωση μίας συνέντευξης, δημιουργία διαφήμισης κ.λπ.*)
- Μουσική, ιστορία και γεωγραφία (*γνωριμία με όργανα αρχαίων πολιτισμών, γνωριμία με μεγάλους συνθέτες, γνωριμία με την κυπριακή και ελληνική παραδοσιακή μουσική, μουσική επένδυση ποιημάτων ή θεατρικών με ιστορικές αναφορές, μουσικές του κόσμου: είδη, ερμηνευτές, ιστορική αναδρομή κ.λπ.*)

5.8. Project-Based Learning (PBL)

Με την υιοθέτηση σύγχρονων προσεγγίσεων όπως το project-based learning PBL (μάθηση βάσει έργου) από το νηπιαγωγείο μέχρι το λύκειο, οι μουσικές τάξεις μπορούν να μεταμορφώσουν τη μαθησιακή εμπειρία και να την κάνουν πιο ενδιαφέρουσα. Στο PBL δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές/τριες να εξερευνήσουν τις προκλήσεις που παρατηρούνται στον πραγματικό κόσμο. Η επιλογή θέματος δεν επιβάλλεται από τον/την εκπαιδευτικό όπως γίνεται συνήθως στις συμβατικές εργασίες αλλά απορρέει από τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών ή από ερεθίσματα της διδακτικής πράξης. Οι μαθητές/τριες δουλεύουν ενεργά και συνεργατικά για να επιλύσουν προβλήματα ή να εξερευνήσουν ενδιαφέροντα θέματα ή ακόμα να δημιουργήσουν κάτι καινούργιο. Για παράδειγμα σε διδακτική ενότητα με θέμα που εστιάζει στη Μουσική και Τεχνολογία, οι μαθητές/τριες αντί να δημιουργήσουν ως τελικό προϊόν ένα ηχητικό κλιπ (μίξη διαφορετικών μουσικών αποσπασμάτων, μη μουσικών ήχων κ.λπ.) εναλλακτικά μπορούν μέσα από συζήτηση με τον/την εκπαιδευτικό να προχωρήσουν στη διεκπεραίωση ενός έργου ώστε να δώσουν μια λύση σ' ένα πρόβλημα που αφορά την καθημερινότητά τους. Οι ίδιοι/ες μαθητές/τριες σχεδιάζουν ένα οδοχάρτη για το πώς θα εργαστούν, καταστρώνουν και προγραμματίζουν σχέδιο δράσης, παίρνουν αποφάσεις όπως καταμερισμό ρόλων, χρονική ακολουθία, κ.ά. Εργάζονται σχεδόν αυτόνομα και καταλήγουν σε ρεαλιστικά προϊόντα προς δημοσίευση ή παρουσίαση σε κοινό.

Έτσι ενισχύεται η μάθηση μέσω της μελέτης ενός θέματος εις βάθος και η ανάπτυξη ανώτερων γνωστικών επιπέδων καθώς και κινήτρων για μάθηση. Οι μουσικές και άλλες γνώσεις και δεξιότητες προσεγγίζονται διαθεματικά και ολιστικά δημιουργώντας ένα στέρεο υπόβαθρο για εποικοδομητική και αναλυτική - διερευνητική μάθηση. Μπορεί να κρατήσει για ένα χρονικό διάστημα, από μια εβδομάδα έως ένα τετράμηνο. Από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού, ως διευκολυντής/τρια, επιβλέπει μέσω διαρκούς διαμορφωτικής ανατροφοδότησης το κάθε βήμα της διαδικασίας.

Για παράδειγμα, στη διδακτική ενότητα Μουσική και Τεχνολογία, οι μαθητές/τριες αντί να δημιουργήσουν ως τελικό προϊόν ένα ηχητικό κλιπ (μίξη διαφορετικών μουσικών αποσπασμάτων, μη μουσικών ήχων κλπ.) εναλλακτικά μπορούν μέσα από συζήτηση με τον/την εκπαιδευτικό να προχωρήσουν στη διεκπεραίωση ενός έργου ώστε να δώσουν μια λύση σ' ένα πρόβλημα που αφορά την καθημερινότητά τους όπως πχ.

6. Γενική συνάφεια του Αναλυτικού Προγράμματος Μουσικής με τις 8 Ικανότητες για τη δια βίου μάθηση

1

ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Τα παιδιά:

Επίπεδο γνώσεων-δεξιοτήτων:

- Γνωρίζουν και ανακαλούν ένα ευρύ φάσμα ρεπερτορίου τραγουδιών με στίχους στην ελληνική γλώσσα και την κυπριακή διάλεκτο (παιδικά τραγούδια και ρίμες, τσιαττίσματα, μαντινάδες, δημοτικά, λαϊκά τραγούδια, κάλαντα, αρχαίους ελληνικούς και βυζαντινούς ύμνους, μελοποιημένη ποίηση, δημοφιλή και σύγχρονα τραγούδια κ.λπ.) ερχόμενοι/ες έτσι σε επαφή με το λεξιλόγιο και τις γλωσσικές δομές.
- Γνωρίζουν και χρησιμοποιούν κατά τις δραστηριότητες της ακρόασης, της εκτέλεσης ή της μουσικής δημιουργίας, μουσικούς όρους και την ετυμολογία και σημασία τους στην ελληνική γλώσσα (π.χ. μελωδία, αρμονία, ρυθμός, επιτάχυνση, επιβράδυνση κ.λπ.).
- Αναπτύσσουν μέσα από το τραγούδι και την φωνητική προετοιμασία για αυτό, καλή άρθρωση, ορθοφωνία καθώς και μνημονικές δεξιότητες.
- Εξασκούνται στη δημιουργική χρήση του προφορικού και γραπτού λόγου διαβάζοντας, μετατρέποντας και συνθέτοντας στίχους στην ελληνική γλώσσα, χρησιμοποιώντας ομοιοκαταληξία, αναλύοντας ή/και αλλάζοντας τον ρυθμό στον λόγο, μελοποιώντας τον λόγο ή ταιριάζοντας στίχους σε μελωδίες.
- Αναζητούν, συλλέγουν και επεξεργάζονται πληροφορίες σχετικά με τη μουσική σε διάφορα είδη κειμένων και πηγών.
- Αντιλαμβάνονται τη μουσική σημειογραφία ως τον διαδομένο κώδικα επικοινωνίας της μουσικής στην εποχή μας, ο οποίος εμπεριέχει ανάγνωση, γραφή και εκφραστικά στοιχεία όπως και ένας γλωσσικός κώδικας. Μελετούν το παρελθόν του (παλαιότερες μορφές καταγραφής της μουσικής π.χ. αρχαία ελληνική μουσική, μεσαιωνικά χειρόγραφα, βυζαντινή σημειογραφία) αλλά και τις σύγχρονες μορφές του (π.χ. μη-συμβατικές παρτιτούρες, ταμπλατούρες κ.λπ.)

Επίπεδο Στάσεων-Συμπεριφορών:

- Αξιολογούν τη χρήση του λόγου σε συνδυασμό με στοιχεία του οπτικού πολιτισμού (π.χ. βίντεο) στους στίχους τραγουδιών, όπως αυτός εκφράζεται στη μητρική γλώσσα, μέσα από τις επιλογές τραγουδιών που τα ίδια επιλέγουν ή μέσα από τις επιλογές που άλλοι (εκπαιδευτικοί, γονείς, σχολική ή ευρύτερη κοινότητα) κάνουν για αυτά ή σε τραγούδια που τα ίδια δημιουργούν, κατανοώντας ότι η γλώσσα έχει αντίκτυπο σε τρίτους και πρέπει να χρησιμοποιείται θετικά και με κοινωνική υπευθυνότητα. Αντιλαμβάνονται και ελέγχουν δηλαδή τη μουσική που ακούνε, εκτελούν ή δημιουργούν και όσα προωθούνται έμμεσα μέσω των στίχων: αξίες, ιδανικά, δικαιώματα, ιδεολογίες, στερεότυπα, προκαταλήψεις, αποκλεισμός, προπαγάνδα, καταναλωτική συμπεριφορά κ.λπ.
- Εκτιμούν την αισθητική του λόγου μέσα από τραγούδια και την αξιολογούν κριτικά.

- Χρησιμοποιούν τον λόγο για κατανόηση οδηγιών και κριτικό και εποικοδομητικό διάλογο την ώρα των συνεργατικών και δημιουργικών μουσικών εργασιών.

2

ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Τα παιδιά:

Επίπεδο γνώσεων-δεξιοτήτων:

- Γνωρίζουν και ανακαλούν ρεπερτόριο ή μέρος ρεπερτορίου σε διαφορετικές γλώσσες μέσα από το οποίο εξυπηρετείται η γνώση βασικού λεξιλογίου (π.χ. χρώματα, μέρες, ζώα, πλανήτες), βασικών τύπων λεκτικής αλληλεπίδρασης (π.χ. πώς καλημερίζουμε σε διαφορετικές γλώσσες μέσα από τραγούδια), η ικανότητα κατανόησης προφορικών μηνυμάτων και γνώση βασικών τύπων αλληλεπίδρασης (π.χ. τραγούδια-καλωρίσματα, παιχνιδοτραγούδα)
- Αναπτύσσουν λεξιλόγιο, τονισμό, ομιλία, μίμηση, μνημονική, ακουστική κατανόηση, ανάπτυξη προφοράς και έκφρασης μέσα από πολυμορφικές εμπειρίες (ακοή, όραση, κίνηση και συναισθηματικές συνδέσεις)

Επίπεδο Στάσεων-Συμπεριφορών:

- Αναγνωρίζουν μέσα από τη δραστηριότητα της ακρόασης και της εκτέλεσης τραγουδιών και μουσικού ρεπερτορίου από διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς και σε διαφορετικές γλώσσες, την πολιτισμική ποικιλότητα με απώτερο στόχο τον σεβασμό των προσωπικών και γλωσσικών χαρακτηριστικών κάθε ατόμου συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες ή/και προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και την εκτίμηση για την/τις επίσημη/ες γλώσσα/ες της χώρας.
- Αποκτούν ενδιαφέρον και περιέργεια για άλλες γλώσσες και για τη διαπολιτισμική επικοινωνία μέσα από τα θέματα των τραγουδιών ή της μουσικής που εκτελούν τα οποία παρουσιάζουν τα κοινά ενδιαφέροντα και τις κοινές αξίες και ιδανικά της ανθρωπότητας.
- Αποκτούν ενδιαφέρον για τη μουσική σημειογραφία ως την γραπτή έκφραση της «μουσικής γλώσσας» η οποία έχει όπως όλες οι γλώσσες τον δικό της κώδικα επικοινωνίας.

3

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Επίπεδο γνώσεων-δεξιοτήτων:

Τα παιδιά:

- Εφαρμόζουν βασικές μαθηματικές αρχές και διαδικασίες (π.χ. μέτρηση, σειροθέτηση, μοτίβα, αναλογίες, λογική και χωρική σκέψη κ.λπ.) για να κατανοήσουν τον διαμοιρασμό του μουσικού χρόνου κατά την ακρόαση και στη μουσική σημειογραφία (π.χ. μουσική ορθογραφία), να λύσουν μουσικά προβλήματα, ή να δημιουργήσουν, να κωδικοποιήσουν και να καταγράψουν μουσικές δομές (σύνθεση-μορφολογία).
- Χρησιμοποιούν μαθηματικούς τρόπους σκέψης και παρουσίασης μουσικών θεμάτων (π.χ. μουσικών προτιμήσεων, τάσεων κοινού, οργάνωσης του μουσικού επιχειρείν), κατανοούν στατιστικά στοιχεία και γραφήματα που σχετίζονται με μουσικά ζητήματα (π.χ. στην έρευνα για τη μουσική) και μπορούν να οργανώσουν τις δικές τους έρευνες για μουσικά θέματα.
- Χρησιμοποιούν τη γνώση των βασικών αρχών του φυσικού κόσμου, της τεχνολογίας, της μηχανικής και της ανθρώπινης δραστηριότητας για να κατανοήσουν μουσικά φαινόμενα (π.χ. τη σχέση του μήκους παλλόμενου αέρα ή χορδής με το ύψος του ήχου, τους αρμονικούς ήχους κ.λπ.), για να δημιουργήσουν λειτουργικά αντίγραφα μουσικών οργάνων αλλά και πρωτότυπα όργανα ή ήχους με ηλεκτρονικούς τρόπους.
- Κατανοούν τις θετικές επιστήμες ως διαδικασίες διερεύνησης των μουσικών φαινομένων μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες (π.χ. παρατήρηση ή ελεγχόμενα πειράματα με τον ήχο) και χρησιμοποιούν τις παρατηρήσεις τους στις δημιουργικές τους εργασίες, στο πρότυπο και μεγάλων συνθετών (π.χ. Ιάnnης Ξενάκης, Luciano Berio, John Cage).
- Προεκτείνουν τη γνώση που αποκτούν μέσα από το θεματικό περιεχόμενο τραγουδιών και ακροάσεων και τη συνδέουν με θέματα που αφορούν τις επιστήμες (π.χ. Περιβάλλον, χλωρίδα και πανίδα, χρόνος και εποχές, διάστημα, κύκλος του νερού, κλιματική αλλαγή)

Επίπεδο στάσεων-συμπεριφορών:

- Αντιλαμβάνονται τα ηθικά και άλλα ζητήματα που αφορούν στη διαχείριση του μουσικού ήχου ή την παραγωγή και διάδοση της μουσικής με στάση κριτικής αποδοχής και περιέργειας σε σχέση με την αειφορία στην επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, σε σχέση με το άτομο, την οικογένεια, την κοινότητα και περιβαλλοντικά και παγκόσμια θέματα (π.χ. ηχορύπανση, πνευματικά δικαιώματα)

4

ΨΗΦΙΑΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Τα παιδιά:

Επίπεδο γνώσεων-δεξιοτήτων:

- Γνωρίζουν και κατανοούν τη φύση, τον ρόλο και τις ευκαιρίες της Τεχνολογίας της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΤΚΠ) για έρευνα (ιστορία, μορφολογία, θεωρία και οργανογνωσία της μουσικής), επικοινωνία με άτομα και μουσικές κοινότητες, δημιουργία μουσικής και καινοτόμων μουσικών ιδεών και έργων και διάχυσή της για προσωπικούς, κοινωνικούς και εμπορικούς-επαγγελματικούς σκοπούς.
- Αναγνωρίζουν και ασχολούνται ενεργά με λογισμικό, συσκευές και τεχνητή νοημοσύνη που σχετίζεται με τη μουσική. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούν εργαλεία μουσικής μάθησης (π.χ. εξειδικευμένα διδακτικά λογισμικά, λογισμικά συνοδείας/μελέτης, ψηφιακά μουσικά παιχνίδια), δημιουργίας και αναπαραγωγής μουσικής (π.χ. ηλεκτρονικά και εικονικά μουσικά όργανα, λογισμικά και συσκευές μουσικής δημιουργίας και επεξεργασίας ήχου, λογισμικά μουσικής σημειογραφίας), και παρουσίασης της μουσικής (π.χ. εφαρμογές πολυμέσων, παρουσιάσεων, ιστοσελίδων, βίντεο και ψηφιακών εικόνων, μέσων κοινωνικής δικτύωσης και συσκευές (π.χ. ηχογράφησης, κονσόλες ήχου, μικρόφωνα κ.λπ.)
- Χρησιμοποιούν και αναπτύσσουν τεχνολογία στην υπηρεσία της μουσικής και ως μέρος του μουσικού επιχειρείν.
- Διακρίνουν το Πραγματικό από το Εικονικό στη μουσική και τηρούν κριτική στάση σε ό,τι αφορά την εγκυρότητα, την αξιοπιστία και τις επιπτώσεις των πληροφοριών και δεδομένων που διατίθενται στα ψηφιακά μέσα σε σχέση με τη μουσική.
- Ενημερώνονται σχετικά με τις νομικές και δεοντολογικές αρχές που διέπουν την ενασχόληση με τα ψηφιακά μέσα (π.χ. πνευματικά δικαιώματα της μουσικής, μετάδοση αρνητικών αξιών και ιδεολογιών μέσα από μουσική και βίντεο, έλεγχος προσωπικών δεδομένων κ.λπ.)

Επίπεδο Στάσεων-Συμπεριφορών:

- Εκφράζουν περιέργεια, προοδευτικό πνεύμα και ενδιαφέρον για τις μελλοντικές εξελίξεις στις ΤΠΚ σε σχέση με την αναπαραγωγή, τη δημιουργία και τη διάδοση της μουσικής αλλά και τη μουσική ως επάγγελμα στο μέλλον.
- Επιδεικνύουν ενδιαφέρον συμμετοχής σε μουσικές κοινότητες και δίκτυα για πολιτιστικούς, κοινωνικούς και επαγγελματικούς σκοπούς.
- Αποκτούν κριτική και αναστοχαστική συμπεριφορά έναντι των διαθέσιμων πληροφοριών, ψηφιακών και διαδραστικών μέσων, που αφορά στην τήρηση της δεοντολογίας, τη μέριμνα για την ασφάλεια και υπεύθυνη χρήση τους.

5

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Τα παιδιά να:

Επίπεδο γνώσεων-δεξιοτήτων:

- Γνωρίζουν τις ικανότητες, γνώσεις, δεξιότητες και προσόντα που απαιτούνται για εργασία σχετική με τη μουσική και γενικά μουσική σταδιοδρομία.
- Επικεντρώνουν την προσοχή τους στη μουσική μάθηση, αναστοχάζονται κριτικά σε σχέση με αυτήν («Τι μαθαίνω;», «Γιατί το μαθαίνω;», «Από πού προέρχεται αυτή η γνώση και πόσο έγκυρη είναι;», «Πώς μπορώ να αναθεωρήσω τις αντιλήψεις μου για το τι και πώς μαθαίνω στη μουσική;») και παίρνουν αποφάσεις (π.χ. «Με ποιον/αν πρέπει να μιλήσω για να βελτιωθώ στην εκτέλεση του...», «Με ποιους/ες μπορώ να συνεργαστώ καλύτερα στον ομαδικό αυτοσχεδιασμό;», «Τι εναλλακτικές επιλογές έχω αν κάτι πάει λάθος στην παράσταση;»)
- Έχουν επίγνωση των προσωπικών μαθησιακών στρατηγικών τους (π.χ. μνημονική, επανάληψη, νοερές εικόνες, ιδεοθύελλες, δοκιμή και πλάνη, νοητικά στηρίγματα, χρήση θεωρίας κ.λπ.) και των ισχυρών και αδύναμων σημείων τους κατά τις μουσικές δραστηριότητες της ακρόασης, εκτέλεσης με τη φωνή και σε μουσικά όργανα και του αυτοσχεδιασμού-σύνθεσης.
- Αφιερώνουν χρόνο στη μουσική μάθηση αυτόνομα και πειθαρχημένα, να θέτουν στόχους, να οργανώνουν τη μάθηση (planning), να ελέγχουν τι έμαθαν (monitoring) και να αξιολογούν (evaluating) τη διαδικασία και το αποτέλεσμα της μάθησης και ταυτόχρονα να ζητούν συμβουλές, πληροφορίες και στήριξη.
- Αντιμετωπίζουν την πολυπλοκότητα και αποκτούν ανθεκτικότητα σε σχέση με τις προκλήσεις που παρουσιάζονται κατά τη μουσική μάθηση, την εκτέλεση σε κοινό, την προώθηση των δικών τους δημιουργιών όπως π.χ. δυσκολίες στη μελέτη, στην οργάνωση μίας μουσικής παρουσίασης σε κοινό, στις σχέσεις τους με άλλους μαθητές/τριες με τους οποίους έχουν αναλάβει ένα μουσικό project.
- Αναζητούν κατάλληλες και διαθέσιμες ευκαιρίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και υποστήριξης σε ποικίλα πλαίσια (εκπαιδευτικά προγράμματα, θεσμοί π.χ. μουσικό σχολείο, ψηφιακή μάθηση και χρήση τεχνολογίας, ομάδες συνομηλίκων κ.λπ.)
- Εργάζονται συλλογικά στα πλαίσια της διαδικασίας της μουσικής μάθησης και δημιουργίας (π.χ. κατά την εκτέλεση σε μικρά ή μεγαλύτερα ορχηστρικά ή/και ορχηστρικά σύνολα, κατά τον αυτοσχεδιασμό-σύνθεση, κατά την ηχογράφηση με άλλους σε στούντιο κ.λπ.) και να αντλούν οφέλη από τη συνεργασία σε ανομοιογενείς ομάδες.
- Αναπτύσσουν δεξιότητες συναισθηματικής αυτορρύθμισης, αυτοπειθαρχίας και αυτοπεποίθησης (συγκέντρωση, ακρίβεια, διαχείριση χρόνου, διαχείριση άγχους και αλλαγής) τόσο κατά την εκμάθηση μουσικών οργάνων ή φωνητικών δεξιοτήτων όσο και κατά την εμπειρία της δημόσιας εμφάνισης αλλά και σε δημιουργικές εργασίες ή projects που αναλαμβάνουν ατομικά ή σε ομάδες.
- Κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να εξασφαλίσουν τη βέλτιστη σωματική και ψυχική υγεία και ανθεκτικότητα σε σχέση με τις μουσικές δραστηριότητες (διαχείριση έντασης ήχου για προστασία της ακοής, προστασία της φωνητικής υγείας, διαχείριση του

προσωπικού χώρου και των κινήσεων του σώματος κατά την εκτέλεση ώστε αυτές να μην βλάπτουν άλλους ή το ίδιο το σώμα, διαχείριση του άγχους κατά τη μελέτη ή κατά την παράσταση, διαχείριση του χρόνου και του τρόπου μουσικής μελέτης έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι χωρίς να καταπονείται σωματικά και ψυχικά το άτομο κ.λπ.)

- Γνωρίζουν το έργο γυναικών μουσικών και μουσικών με αναπηρία ή διαφορετικότητα, πετυχαίνοντας έτσι την άρση των έμφυλων και άλλων στερεοτύπων.
- Αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, μπορούν να αναλαμβάνουν μουσικούς ρόλους, κατανοούν και ακολουθούν οδηγίες, ελέγχουν την κατανόηση του στόχου και των οδηγιών από όλα τα μέλη μίας ομάδας, διαχειρίζονται σωστά τον χρόνο και τις διαθέσιμες πληροφορίες, συμβάλλουν στην πρόοδο μουσικού συνόλου στο οποίο ανήκουν και διαχειρίζονται εποικοδομητικά συγκρουσιακές καταστάσεις.
- Κατανοούν τους κώδικες επικοινωνίας και τις κοινά αποδεκτές συμπεριφορές κατά την ακρόαση, την εκτέλεση μουσικής, την κίνηση και τον ομαδικό αυτοσχεδιασμό-σύνθεση σε μουσικές δράσεις στον χώρο του σχολείου ή της κοινότητας (π.χ. «Τι σημαίνει καλός ακροατής; Πώς συμπεριφέρομαι σε συναυλίες σε διαφορετικά πλαίσια;», «Πώς αυτορυθμίζομαι καθώς παίζω μουσική, καθώς κινούμαι στη μουσική ή τραγουδώ με άλλους;», «Πώς ασκώ εποικοδομητική κριτική στην εκτέλεση άλλων με ευγένεια και ευπρέπεια;», «Πώς εκτελώ και πώς συμπεριφέρομαι ως μέλος ενός μουσικού σχήματος που αυτοσχεδιάζει;» κ.λπ.)

Επίπεδο Στάσεων-Συμπεριφορών:

- Αναπτύσσουν κίνητρα και αυτοπεποίθηση για τη συστηματική και επιτυχή επιδίωξη των στόχων που θέτουν για τη μουσική μάθηση, σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.
- Επιθυμούν την εφαρμογή προηγούμενων μουσικών γνώσεων και δεξιοτήτων και μουσικών εμπειριών και περιέργεια για αναζήτηση νέων ευκαιριών μουσικής μάθησης και εφαρμογής της μουσικής γνώσης σε ποικίλα πλαίσια και σε όλο το φάσμα της ζωής.
- Επιλύουν μουσικά προβλήματα σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο και να διαχειρίζονται εμπόδια και αλλαγές στη μουσική μάθηση ή άλλες μουσικές δραστηριότητες (π.χ. διοργάνωση συναυλίας, εκτέλεση μπροστά σε ακροατήρια εντός και εκτός του σχολικού πλαισίου)
- Σέβονται τις ανάγκες και τη διαφορετικότητα των άλλων και κατανοούν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της ισότιμης συμμετοχής σε μουσικές δραστηριότητες ανεξάρτητα από τη σωματική και πνευματική τους κατάσταση και με τρόπους που δεν προσβάλλουν την αξιοπρέπειά τους.
- Επιδεικνύουν ενσυναίσθηση και έχουν συναίσθηση την έννοιας του αποκλεισμού από την ακρόαση, την εκτέλεση ή τη δημιουργία μουσικής, ομάδων ανθρώπων των οποίων οι ζωές αποκλίνουν από τη νόρμα και διάθεση να το ξεπεράσουν με δημιουργικούς τρόπους.
- Αντιλαμβάνονται τη μουσική ως θεραπευτικό μέσο για την αντιμετώπιση του στρες, της κατάθλιψης και του άγχους (προσωπικές μουσικές προτιμήσεις).
- Αναπτύσσουν τη δική τους μουσική ταυτότητα αλλά και ταυτόχρονα την ταυτότητά τους ως μέλος ενός μουσικού συνόλου με ελευθερία σκέψης, χωρίς φανατισμό και φόβο προς το διαφορετικό.
- Απολαμβάνουν δια βίου την ακρόαση, την εκτέλεση μουσικής και τη δημιουργία πρωτότυπης μουσικής, ατομικά ή και με άλλους ανθρώπους.

6

ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Τα παιδιά να:

Επίπεδο γνώσεων-δεξιοτήτων:

- Συνδιαλέγονται αποτελεσματικά και χρησιμοποιούν επιχειρηματολογία, δεξιότητες κριτικής σκέψης (βλ. Θεωρητικό Μέρος) και δεξιότητες επίλυσης προβλήματος για να λύσουν ένα μουσικό πρόβλημα, να οργανώσουν την πορεία μίας δημιουργικής εργασίας, να οργανώσουν μία παράσταση ή να σχεδιάσουν ένα project ή/και σε σχέση με το μουσικό επιχειρείν.
- Αναλαμβάνουν ευθύνες σε σχέση με μουσικά σύνολα στα οποία συμμετέχουν στο σχολείο ή στην ευρύτερη κοινότητα και τις φέρουν εις πέρας μέσα στα καθορισμένα χρονικά πλαίσια.
- Γνωρίζουν τις μουσικές παραδόσεις, τα παγκόσμια μουσικά είδη και στυλ σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (μέσα από ακροάσεις, μελέτη, συμμετοχή σε ευρωπαϊκά ή διεθνή μουσικά προγράμματα, ανταλλαγές μουσικών εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών, δημιουργία δικτύων μεταξύ των μουσικών κοινοτήτων της Ευρώπης, προσωπική διαπολιτισμική επικοινωνία με άλλα άτομα κ.λπ.).
- Έχουν επίγνωση της μουσικής πολυμορφίας και των μουσικών ταυτοτήτων στην Ευρώπη και στον κόσμο και κατανοούν πώς το πολιτισμικό, πολιτικό και κοινωνικοοικονομικό συγκείμενο τόσο των ευρωπαϊκών αλλά και των κοινωνιών παγκόσμια, επηρεάζει το μουσικό γίνεσθαι.
- Αξιοποιούν τη μουσική και τις γνώσεις τους για το μουσικό επιχειρείν, για τη συμμετοχή σε κοινοτικές δραστηριότητες, την οργάνωση κοινωνικών εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης ή και συγκέντρωσης πόρων για φιλανθρωπικούς σκοπούς ή προώθησης κοινωνικών μηνυμάτων (π.χ. για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα) σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο πλαίσιο.
- Αξιοποιούν τη μουσική για την προσφορά ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και ευεξίας σε ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας.
- Καταλαβαίνουν, ερμηνεύουν, και συναισθάνονται τη δύναμη με την οποία η μουσική ως παγκόσμια γλώσσα (π.χ. μέσα από βίντεο δημοφιλούς μουσικής και την προώθησή τους μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας), καταφέρνει να προωθεί μηνύματα και να διαπλάθει χαρακτήρες είτε θετικά είτε αρνητικά και κάνουν συνειδητά τις επιλογές τους σε σχέση με αυτό.
- Κατανοούν κριτικά και αλληλεπιδρούν με παραδοσιακές και σύγχρονες μορφές των μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας σε σχέση με το μουσικό γίνεσθαι και πώς αυτό παρουσιάζεται στα μέσα αυτά.

- Συμμετέχουν σε ομάδες αποφάσεων για τα μουσικά δρώμενα σε τοπικό, κρατικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (συμμετοχή σε οργανισμούς και ομάδες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μουσικής)

Επίπεδο Στάσεων-Συμπεριφορών:

- Σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, κατανοούν και σέβονται τις κοινές αξίες και το εκφράζουν μέσα από το ρεπερτόριο της μουσικής που ακούνε ή εκτελούν, στις μουσικές δημιουργίες τους αλλά και στη μουσική τους συνύπαρξη με άλλα άτομα με τα οποία δημιουργούν ή παίζουν μουσική.
- Εκτιμούν και κατανοούν τις διαφορές ανάμεσα στα αξιακά συστήματα διαφόρων θρησκειών ή εθνικών ομάδων, εκτιμούν την κοινωνική και πολιτισμική πολυμορφία και την ισότητα των φύλων και τα αναγνωρίζουν μέσα στη μουσική που ακούνε, ή που εκτελούν στο σχολικό ή ατομικό πλαίσιο.
- Προωθούν τον πολιτισμό της ειρήνης και μη-βίας μέσα από τις μουσικές επιλογές για ακρόαση και εκτέλεση αλλά και τις ομαδικές και ατομικές μουσικές δημιουργίες στο σχολείο, στην κοινότητα ή σε συνεργασία με άλλα παιδιά στο πλαίσιο της ΕΕ και παγκόσμια μέσα από προσφερόμενα προγράμματα.
- Αναλαμβάνουν ευθύνη για το περιβάλλον και τους βιώσιμους τρόπους ζωής και το εκφράζουν μέσα από ομαδικές και ατομικές μουσικές δημιουργίες στο σχολείο, στην κοινότητα ή σε συνεργασία με άλλα παιδιά στο πλαίσιο της ΕΕ και παγκόσμια, μέσα από προσφερόμενα προγράμματα.
- Δείχνουν ότι ανήκουν μουσικά σε μία τοπική κοινότητα, χώρα, στην ΕΕ και τον κόσμο και ενδιαφέρονται για τη διαπολιτισμική επικοινωνία και αποκτούν τη δική τους μουσική ταυτότητα.
- Συμμετέχουν και συνεργάζονται εποικοδομητικά και με αίσθηση υπευθυνότητας σε μουσικές ομάδες όπως χορωδίες, ορχήστρες και μπάντες κ.ά., ενισχύοντας την αίσθηση της κοινότητας και της συνοχής μεταξύ των μελών, σεβόμενοι/ες τις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων στις ομάδες αυτές και πρόθυμοι/ες να κάνουν συμβιβασμούς όπου χρειάζεται και να επιδεικνύουν σεβασμό στην ιδιωτική ζωή των άλλων.

7

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Τα παιδιά:

Επίπεδο γνώσεων-δεξιοτήτων:

- Γνωρίζουν τα διαφορετικά πλαίσια μέσα στα οποία μπορούν να υλοποιήσουν τις ιδέες τους, πώς αναδύονται οι ευκαιρίες για επιτυχία στον μουσικό χώρο (π.χ. συνεργασία με γνωστούς καλλιτέχνες, αξιοποίηση τεχνολογίας) και πώς μπορούν να τα αξιοποιήσουν για να επιτύχουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα (μουσικό προϊόν με πολιτιστική, κοινωνική ή εμπορική αξία).
- Γνωρίζουν τις απαιτούμενες διαδικασίες σχεδιασμού και διαχείρισης ενός μουσικού project (π.χ. πώς ανεβάζουμε ένα μιούζικαλ που θα παρουσιαστεί προς την κοινότητα με σκοπό τη συλλογή χρημάτων για φιλανθρωπία) που περιλαμβάνουν διαδικασίες (π.χ. ποια είδη εργασιών περιλαμβάνει αυτό: μουσικούς, τραγουδιστές, μακιγιέρ, σκηνογράφο, υπεύθυνο ήχου, τεχνικούς σκηνής, οικονομικό διευθυντή), εξεύρεση πόρων και οικονομικής διαχείρισης («Πώς θα εξευρεθούν οι κατάλληλοι πόροι για την παράσταση και πώς θα τους διαχειριστούμε αποτελεσματικά;»)
- Γνωρίζουν τον τρόπο λειτουργίας της μουσικής βιομηχανίας (τομείς: ηχογράφησης, ψηφιακής διάθεσης μουσικής, αναμετάδοσης και streaming, ραδιοφώνου, συναυλιών και περιοδειών, νομικών θεμάτων και δικαιωμάτων, εκπροσώπηση καλλιτεχνών, εκδοτών, κοινού και θαυμαστών κ.λπ.) σε σχέση με τις κοινωνικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εργοδότες, οι οργανισμοί ή οι κοινωνίες γενικότερα.
- Γνωρίζουν τις αρχές της δεοντολογίας και των πνευματικών δικαιωμάτων σε σχέση με τη μουσική και τις προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης.
- Γνωρίζουν τα ισχυρά σημεία και τις αδυναμίες τους.
- Μπορούν να εργαστούν αυτόνομα και σε ομάδες αναλαμβάνοντας ρόλους και φέροντας εις πέρας εργασίες μέσα σε χρονοδιαγράμματα με απώτερο σκοπό την κινητοποίηση πόρων (ανθρώπινων και υλικών) και τη διατήρηση της μουσικής δραστηριότητας.
- Επιστρατεύουν τη δημιουργικότητα (φαντασία, στρατηγική σκέψη, δυνατότητα επίλυσης προβλήματος) και τον κριτικό αναστοχασμό στο πλαίσιο των εξελισσόμενων δημιουργικών διαδικασιών και καινοτομίας.

Επίπεδο στάσεων-συμπεριφορών

- Έχουν 'θετική περιέργεια' ως προς τα φαινόμενα του ήχου και άλλα φυσικά φαινόμενα ή τεχνολογίες που σχετίζονται με τη μουσική δημιουργία και δεν φοβούνται να υπερβούν τα όρια του συμβατού και να πάρουν ρίσκα στις δημιουργίες τους, τις οποίες εκτιμούν ως μοναδικές και δυναμικές (εξελίξιμες και βελτιώσιμες).
- Αποκτούν αίσθημα πρωτοβουλίας, αυτενέργεια και κίνητρα σε σχέση με τη μουσική μάθηση («Τι μας ενδιαφέρει να μάθουμε σε σχέση με τη μουσική; Πώς αυτό συνδέεται με ένα πραγματικό πρόβλημα της ζωής και πώς θα το λύσουμε; π.χ. πώς θα μειώσουμε την ηχορύπανση στον σχολικό χώρο για να κάνουμε πιο παραγωγικές πρόβες και παράλληλα να μην ενοχλούμε τα άλλα μαθήματα;».)

- Επιδεικνύουν προδραστικότητα και προσανατολισμό προς το μέλλον («Τι πρέπει να κάνουμε από πριν για να αποφύγουμε τον ανταγωνισμό σε σχέση με το μουσικό προϊόν που δημιουργούμε; Πότε να προγραμματίσουμε μία μουσική εκδήλωση για να έχει μεγαλύτερη προσέλευση;» «Πόσο διαχρονική είναι η λύση που δώσαμε σε αυτό το μουσικό πρόβλημα; Μήπως η τεχνολογία αυτή δεν θα υπάρχει σε μερικά χρόνια;»)
- Επιδεικνύουν θάρρος, στοχοπροσήλωση και επιμονή στην επίτευξη των στόχων τους.
- Αναπτύσσουν επιθυμία κινητοποίησης των άλλων και εκτίμησης των ιδεών τους ώστε να επιτυγχάνονται κοινοί στόχοι («Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρίσματα και ποιες οι ιδέες των παιδιών της ομάδας μου και πώς μπορώ να κινητοποιήσω όλους, ώστε να συμμετέχουν στην επιτυχία μιας μουσικής παράστασης για φιλανθρωπικό σκοπό ή σε ένα μουσικό διαγωνισμό ή στην εμπορική αξιοποίηση ενός μουσικού προϊόντος που φτιάξαμε μαζί;»)
- Μεριμνούν για τους άλλους ανθρώπους και τον κόσμο («Πώς μπορούμε να φτιάξουμε καλύτερους συναυλιακούς χώρους για Κωφά άτομα;», «Έχουν όλα τα άτομα πρόσβαση στο μουσικό προϊόν που δημιουργήσαμε; Μήπως αποκλείσαμε κάποιες ομάδες ανθρώπων;» «Πώς η μουσική προωθεί την καταναλωτική κουλτούρα και συνεπώς τη φθορά του φυσικού περιβάλλοντος; Τι μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό;»)
- Αποδέχονται την ευθύνη και υιοθετούν δεοντολογικές προσεγγίσεις κατά τη διαδικασία του μουσικού επιχειρείν (Εξυπηρετεί το μουσικό προϊόν μας το κοινό καλό; Έχουμε λάβει υπόψη τα πνευματικά δικαιώματα για τη μουσική; Γνωρίζουμε και αποδεχόμαστε την ευθύνη της αποτυχίας της διαδικασίας;)
- Υιοθετούν μια θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στον επαγγελματικό χώρο της μουσικής και της μουσικής βιομηχανίας.

8

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ

Βασικές μουσικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις-συμπεριφορές που σχετίζονται με αυτή την ικανότητα:

Τα παιδιά:

Επίπεδο Γνώσεων-Δεξιοτήτων:

- Γνωρίζουν τον τοπικό και εθνικό μουσικό πολιτισμό αλλά και τους περιφερειακούς, ευρωπαϊκούς και παγκόσμιους μουσικούς πολιτισμούς (τραγούδια, θρησκευτικοί ύμνοι, χοροί, συνθέσεις, μουσικά όργανα, κ.λπ.) και ταυτόχρονα γνωρίζουν στοιχεία της γλώσσας, της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς τους και πώς αυτά επιδρούν στη μουσική παράδοση και δημιουργία.
- Προσδιορίζουν και τοποθετούν την εξελισσόμενη ατομική μουσική τους ταυτότητα και την πολιτισμική τους κληρονομιά (Ελληνική και Κυπριακή μουσική του παρελθόντος και του παρόντος) μέσα σε έναν κόσμο μουσικής πολιτισμικής ποικιλομορφίας και αλληλεπίδρασης και κατανοούν ότι οι μουσικές ιδέες τους αποτελούν τρόπο αντίληψης και διαμόρφωσης του κόσμου (παραδείγματα καλλιτεχνών από διάφορες χώρες που συνεργάστηκαν για κοινωφελείς σκοπούς και βελτίωση των συνθηκών και της κοινωνικής συνοχής σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο).
- Κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους οι δημιουργοί (συνθέτες/τριες) επικοινωνούν τις ιδέες τους στο κοινό και πώς οι τέχνες(π.χ. εικαστικά, θέατρο, κινηματογράφος, ποίηση και λογοτεχνία, χορός, αρχιτεκτονική, παιχνίδι, τελετουργίες, υβριδικές τέχνες) αλληλεπιδρούν (π.χ. η μουσική στο θέατρο και τον κινηματογράφο) ή συνυπάρχουν με τη μουσική (π.χ. μιούζικαλ)
- Εκφράζονται δημιουργικά, εκτιμούν και ερμηνεύουν αφηρημένες ιδέες, εμπειρίες και συναισθήματα χρησιμοποιώντας τη μουσική (π.χ. ανάλυση και ερμηνεία στίχων, σύνθεση-με αυτούσια και ψηφιακά μέσα, αυτοσχεδιασμός κ.ά.) αλλά και τον συνδυασμό της με άλλες τέχνες και πολιτισμικές μορφές για μια πλούσια αισθητική εμπειρία (π.χ. ηχοτοπίο, μουσικό θέατρο, μουσικό βίντεο, μουσική επένδυση μικρού μήκους ταινίας, κ.ά.).
- Προσδιορίζουν και να αξιοποιούν ευκαιρίες δημιουργίας πολιτισμικών προϊόντων που εμπεριέχουν μουσική δημιουργία για προσωπικούς, κοινωνικούς ή εμπορικούς σκοπούς.

Επίπεδο Στάσεων-Συμπεριφορών:

- Προσεγγίζουν με ανοιχτό μυαλό και σεβασμό την πολυμορφία της πολιτιστικής έκφρασης και υιοθετούν μια δεοντολογική και υπεύθυνη προσέγγιση σε ό,τι αφορά στην πνευματική ιδιοκτησία σε σχέση με τη μουσική και τις υπόλοιπες τέχνες.
- Επιδεικνύουν θετική περιέργεια σε σχέση με τον κόσμο των τεχνών και την εξερεύνηση νέων τρόπων μουσικής έκφρασης.
- Είναι πρόθυμα να συμμετέχουν σε πολιτιστικές εμπειρίες (π.χ. παρακολουθούν συναυλίες ή άλλα πολιτιστικά δρώμενα στα οποία η μουσική έχει ρόλο, ζωντανά ή σε ψηφιακά περιβάλλοντα, παρακολουθούν εικαστικές εκθέσεις, θέατρα και κινηματογράφο κ.λπ.).

7. Αξιολόγηση

Η εργαστηριακή φύση του μαθήματος της μουσικής και ο βιωματικός του χαρακτήρας στις δραστηριότητες εκτέλεσης, ακρόασης, αυτοσχεδιασμού και σύνθεσης απαιτεί ποικιλία μέσων, μεθόδων και εργαλείων αξιολόγησης, προκειμένου να μαζευτούν πληροφορίες για την συνολική εικόνα του κάθε μαθητή/τριας.

Η αξιολόγηση στο μάθημα Μουσικής είναι ενιαία, συνεχής και συστηματική ξεκινώντας από το Δημοτικό μέχρι και το Λύκειο. Μαζί με τους ΔΕΕ οι οποίοι εντάσσονται στην καθημερινή διδασκαλία και μάθηση, ενσωματώνεται και η διαμορφωτική αξιολόγηση η οποία δίνει έμφαση στη συνεχή παρακολούθηση και τη συλλογή στοιχείων της προόδου των μαθητών/τριών κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Έτσι, υπάρχει μια μετακίνηση από «την αξιολόγηση ΤΗΣ μάθησης» στην «αξιολόγηση ΓΙΑ και ΩΣ μάθηση» όπου οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για τις οποιεσδήποτε αδυναμίες-ελλείψεις τους, θέτουν οι ίδιοι ένα σχέδιο δράσης, αναπτύσσουν εξατομικευμένους μαθησιακούς στόχους και αναστοχάζονται μέσω της αυτοαξιολόγησης για το πώς η μάθησή τους επηρεάζεται από τις προσπάθειές τους.

Τα τελευταία χρόνια αναδύθηκαν και εναλλακτικές προσεγγίσεις αξιολόγησης όπως η «αξιολόγηση της εκτέλεσης του/της μαθητή/τριας» (performance assessment), καθώς και η «αυθεντική αξιολόγηση» (authentic assessment) όπου η εκτελούμενη εργασία η οποία έχει να κάνει με καθημερινές αυθεντικές δραστηριότητες αξιολογείται από τον/την εκπαιδευτικό με βάση καθορισμένα κριτήρια. Έτσι, με βάση τα πορίσματα της σύγχρονης παιδαγωγικής η αξιολόγηση του μαθητή/τριας εστιάζει στην αποτίμηση του «Τι γνωρίζει», «Τι καταλαβαίνει» και «Τι είναι ικανός/ή να κάνει».

Η συλλογή διαφόρων δεδομένων επιτρέπει στον/στην εκπαιδευτικό να σχηματίσει μια πλήρη και ξεκάθαρη εικόνα τόσο για την προσωπικότητα του/της μαθητή/τριας όσο και για το πλαίσιο κάτω από το οποίο έχουν διαμορφωθεί και επιδεικνύονται οι δεξιότητές του/της, επιτρέποντας παράλληλα το σχεδιασμό και επανασχεδιασμό κατάλληλων διδακτικών παρεμβάσεων που θα βελτιώσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Κεντρικό φυσικά σημείο έναρξης κάθε διαδικασίας αξιολόγησης είναι ο σαφής προσδιορισμός των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και των κριτηρίων (βλ. ΔΕΕ). Για παράδειγμα, ο/η μαθητής/-τρια

- **Στις φωνητικές δεξιότητες** πχ. αναμένεται, όχι μόνο να είναι σε θέση να τραγουδά χρησιμοποιώντας σωστά τις φράσεις και τις αναπνοές, με κατάλληλη χρήση της δυναμικής, στη σωστή ταχύτητα και με εκφραστικότητα αλλά επίσης θα πρέπει να μπορεί να σχολιάζει κριτικά τόσο μια δική του/της φωνητική ερμηνεία (αυτοαξιολόγηση) όσο και των συμμαθητών/τριών του/της (ετεροαξιολόγηση) κάνοντας εισηγήσεις για βελτίωση.
- **Στις δεξιότητες εκτέλεσης σε όργανα** θα πρέπει, πχ. όχι μόνο να είναι σε θέση να επιδεικνύει δεξιότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης μουσικών οργάνων αποκωδικοποιώντας συμβατική ή μη σημειογραφία, αλλά επίσης θα πρέπει να μπορεί να αξιολογεί τις εκτελέσεις τόσο του/της ίδιου/ίδιας όσο και των συμμαθητών του/της και να τις σχολιάζει κριτικά με βάση δοσμένων κριτηρίων και κάνοντας εισηγήσεις βελτίωσης χρησιμοποιώντας σωστή μουσική ορολογία.
- **Στις δεξιότητες ακρόασης** προτείνεται, πχ. όχι μόνο να αναγνωρίζει, να ονομάζει και να ταξινομεί τα όργανα τάξης σύμφωνα με τη χροιά τους ή να διακρίνει τη διαφορά αραιής και πυκνής υφής, αλλά επίσης θα πρέπει να μπορεί να εκφράζει προσωπική άποψη για μια μουσική ακρόαση ασκώντας εποικοδομητική μουσικοκριτική.
- **Στις δεξιότητες δημιουργίας (αυτοσχεδιασμού- σύνθεσης)** θα πρέπει, όχι μόνο να πειραματίζεται με ηχητικά μέσα, να αυτοσχεδιάζει ρυθμικές και μελωδικές απαντήσεις και φράσεις και να εφαρμόζει στάδια της δημιουργικής διαδικασίας για να συνθέσει συνειδητά και

στοχευμένα, αλλά επίσης να μπορεί να καθορίζει και ο/η ίδιος/α κριτήρια αξιολόγησης του αυτοσχεδιασμού/σύνθεσής του/της με στόχο την αυτοβελτίωσή του/της.

Συστήνεται όπως, στην αρχή της σχολικής χρονιάς, μαζί με τον προγραμματισμό της διδακτέας ύλης, ο/η εκπαιδευτικός κάνει και έναν παράλληλο προγραμματισμό για τον τρόπο που θα αξιολογήσει τους/τις μαθητές/τριές του, τον οποίο τους τον κοινοποιεί. Έτσι, κατά τη διάρκεια του έτους ο/η εκπαιδευτικός συλλέγει τα δεδομένα του/της μέσω ενός συνδυαστικού συστήματος τελικής και διαμορφωτικής αξιολόγησης. Με τον τρόπο αυτό, μαζί με το "αποτέλεσμα", αξιολογούνται και τα όσα συμβάλλουν στην πορεία της μάθησης: η προσπάθεια, τα μέσα, οι ψυχοκοινωνικές αλλαγές και βελτιώσεις του μαθητή/τριας, η δυνατότητα εφαρμογής και περαιτέρω ανάπτυξης του/της, τα μεταγνωστικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά του/της.

Σ' όλα αυτά οι ψηφιακές τεχνολογίες οι οποίες έχουν μετασηματίσει τις τρέχουσες εκπαιδευτικές πρακτικές, μπορούν να διευκολύνουν τις διαδικασίες και να προσφέρουν άμεσες και αποτελεσματικές λύσεις στο πεδίο της αξιολόγησης των μαθητών/τριών στο μάθημα της Μουσικής. Έτσι, στο νέο επικαιροποιημένο ΑΠ γίνεται αναφορά στη χρήση διαφόρων εφαρμογών (apps), λογισμικών (software) και ψηφιακών εργαλείων όπως το eduzzle, plickers κ.λπ. τα οποία προσφέρονται για άμεση αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση των εργασιών των μαθητών/τριών.

Ο/η εκπαιδευτικός, με ή χωρίς τη χρήση της τεχνολογίας, μπορεί να συλλέγει δεδομένα με τις πιο κάτω μεθόδους και εργαλεία, ανάλογα με τις ανάγκες και τους ΔΕΕ, όπως:

• **Φύλλα αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης:** αφού προκαθοριστούν τα κριτήρια, τα εργαλεία αυτά μπορεί να δράσουν επικουρικά, αφενός στην παρατήρηση και αφετέρου στον φάκελο εργασιών. Η ενεργός συμμετοχή των μαθητών/τριών στη διαδικασία της αξιολόγησης είναι κεφαλαιώδους σημασίας διότι τους επιτρέπει να συνδιαμορφώσουν από κοινού με τον εκπαιδευτικό τους νέους στόχους μάθησης που θα ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες διδακτικές τους ανάγκες. Με την αυτοαξιολόγηση ο/η μαθητής/τρια γίνεται ένας ανεξάρτητος ερευνητής της μάθησης και της γνώσης του/της φτάνει να αναπτύξει αυτή την ικανότητα. Με τον ίδιο τρόπο και η ετεροαξιολόγηση (κριτική ανάμεσα στους μαθητές) μπορεί να αποτελέσει μια παιδαγωγική λειτουργία με θετικές επιδράσεις στη μάθηση και διδασκαλία.

• **Κλίμακες διαβαθμισμένων κριτηρίων/ρούμπρικες:** Ποσοτικό εργαλείο που αξιολογεί μια δραστηριότητα του παιδιού όπως ακρόαση, σύνθεση, εκτέλεση. Η διαφορά από το checklist είναι ότι μια πολύπλοκη συμπεριφορά μπορεί να αξιολογηθεί αν χωριστεί σε διαρθρωμένα επίπεδα ποιότητας.

• **Φωτογραφίες:** Φωτογραφική καταγραφή γεγονότων που διαδραματίζονται στην τάξη έτσι ώστε ο/η εκπαιδευτικός ή ο/η μαθητής/τρια να μπορεί να ανατρέξει σε αυτά για να τα ανακαλέσει. Οι φωτογραφίες μετά την εξυπηρέτηση του στόχου (κατά περίπτωση) μπορούν να αρχειοθετούνται σε λεύκωμα συνοδευόμενες από σχόλια. Με τον τρόπο αυτό μπορούν επίσης να αποτελέσουν τεκμήρια και κατά την ενημέρωση των γονέων.

• **Βιντεογραφίες:** Μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την καταγραφή της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών κατά τη διάρκεια ποικίλων μουσικών δραστηριοτήτων. Τα βιντεογραφημένα αποσπάσματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για σκοπούς αυτοαξιολόγησης.

• **Ηχογραφίες:** Αποτελούν μια από τις πιο αποτελεσματικές τεχνικές καταγραφής της ανάπτυξης των μαθητών/τριών σε όλους τους τομείς εφόσον πραγματοποιούνται συστηματικά. Με τη χρήση του cd player ή ακόμη και του HY και του προγράμματος Audacity, μπορεί να καταγραφούν συνθέσεις, μουσικές

εκτελέσεις σε όργανα κλπ. Η αξιοποίηση των πληροφοριών μπορεί να βοηθήσει τον/την εκπαιδευτικό στην εξαγωγή συμπερασμάτων για την εξελικτική πορεία του/της μαθητή/τριας.

•**Κλίμακα ελέγχου, checklist:** Ένας κατάλογος ο οποίος μπορεί να δημιουργηθεί από τον ίδιο τον/την εκπαιδευτικό. Ο/η εκπαιδευτικός ή οποιοσδήποτε άλλος αξιολογητής/τρια ή ακόμη και ο μαθητής/τρια βάζει απλά ένα *✓* αν παρατηρείται ή όχι μια ζητούμενη συμπεριφορά, δεξιότητα, στάση, διάθεση, γνώση κλπ.

•**Ανεκδοτική καταγραφή:** Μια ανοιχτή, αφηγηματική, τυπική ή άτυπη μορφή παρατήρησης μιας συμπεριφοράς ενός/μιας μαθητή/τριας βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων. Το είδος αυτό μπορεί να αποτελέσει πλούσια πηγή πληροφοριών.

•**Συνέντευξη:** Δίνει την ευκαιρία να συζητηθεί με τον/την μαθητή/τρια ένα θέμα σε βάθος και να συγκεντρωθούν σημαντικές πληροφορίες την ώρα που γίνεται μια δραστηριότητα. Μπορεί να υποβάλλονται ανοικτού και κλειστού τύπου ερωτήσεις ανάλογα με το πώς εξελίσσεται η συνέντευξη. Ο/η εκπαιδευτικός απλά καταγράφει τις παρατηρήσεις του/της.

•**Ημερολόγιο (journal):** Παιδαγωγικό ημερολόγιο ή αναλυτικό σημειωματάριο. Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να καταγράψει τις απόψεις, σκέψεις, συναισθήματά του/της μετά από κάποιες κατευθυντήριες γραμμές από τον/την εκπαιδευτικό.

•**Εννοιολογικοί χάρτες/concept maps:** Αποτελούν μια γραφική αναπαράσταση εννοιών, όπου οι κόμβοι αντιπροσωπεύουν τις έννοιες και οι συνδέσεις αντιπροσωπεύουν τις σχέσεις μεταξύ των εννοιών. Οι συνδέσεις μεταξύ των εννοιών γίνονται με τόξα ή γραμμές και μπορεί να είναι μονόδρομες, αμφίδρομες ή μη κατευθυντικές. Είναι μια τεχνική αναπαράστασης της γνώσης, μια δομιστική άποψη για τη μάθηση και το πώς κατανοούν οι μαθητές/τριες μια έννοια.

•**Φάκελος επιτευγμάτων/portfolios-eprotfolios:** Όλα τα πιο πάνω μπορούν να συμπεριληφθούν σε φάκελο επιτευγμάτων ανά μαθητή/τρια. Ο φάκελος επιτευγμάτων είναι σκόπιμη, συστηματική και πολυδιάστατη συλλογή πειστηρίων της μάθησης του/της μαθητή/τριας κατά τη διάρκεια της χρονιάς, η οποία δείχνει τις προσπάθειες, τα επιτεύγματα και την πρόοδό του/της. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ετοιμάσει εκ των προτέρων μια κλίμακα διαβάθμισης με αριθμητική βαθμολογία η οποία να δοθεί στο/στη μαθητή/τρια στην αρχή του τετραμήνου για να ξέρει τι θα πρέπει να συμπεριλάβει στο φάκελό του/της μέχρι το τέλος του τετραμήνου ή έτους. Έχοντας ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό αρχείο, ο/η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει πληροφορίες για το τι γνωρίζουν και τι μπορούν να κάνουν οι μαθητές/τριες και έπειτα τις ταξινομεί και τις αναλύει.

Μια συνεκτίμηση όλων των πιο πάνω μπορεί να γίνει και ηλεκτρονικά, δίνοντας μια ξεκάθαρη σφαιρική εικόνα του/της κάθε μαθητή/τριας καθιστώντας έτσι την αξιολόγηση πιο έγκυρη. Βασική όμως προϋπόθεση για την έγκυρη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας είναι η διαμόρφωση μιας δυναμικής σχέσης ανάμεσα στην αξιολόγηση με τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα (ΔΕΕ).

8. Δείκτες Επιτυχίας-Επάρκειας

- **ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΦΩΝΗ)**
- **ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ)**
- **ΑΚΡΟΑΣΗ**
- **ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ (ΣΥΝΘΕΣΗ-ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ)**

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΦΩΝΗ)

Το τραγούδι αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του μαθήματος της Μουσικής, προσφέροντας στους/ στις μαθητές/τριες ευχαρίστηση και συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των μουσικών τους δεξιοτήτων. Η φωνή είναι το πιο φυσικό και άμεσο μουσικό όργανο που διαθέτει ο άνθρωπος, και μέσω του τραγουδιού οι μαθητές/τριες μπορούν να αναπτύξουν δεξιότητες, να εκφράσουν συναισθήματα και να κοινωνικοποιηθούν.

Η επιλογή του ρεπερτορίου είναι σημαντική παράμετρος και θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ηλικία και το φωνητικό εύρος των μαθητών/τριών, και το περιεχόμενο του τραγουδιού και οι στίχοι πρέπει να είναι παιδαγωγικά κατάλληλοι. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να ενθαρρύνουν τους/τις μαθητές/τριες να εκφράζουν τις μουσικές τους προτιμήσεις τους και εν συνεχεία, να επιλέγουν και να συμπεριλαμβάνουν στα μαθήματά τους τραγούδια που τους/τις ενδιαφέρουν και ενθουσιάζουν.

Στις πρώτες τάξεις, η διδασκαλία επικεντρώνεται στο φωνητικό παιχνίδι και τον πειραματισμό με τη φωνή, ενώ παράλληλα διδάσκονται απλά τραγούδια και ασκήσεις που προάγουν τη φωνητική ανάπτυξη. Στις μεγαλύτερες τάξεις, οι μαθητές/τριες μπορούν να πειραματιστούν με φωνητικές αυτοσχεδιαστικές τεχνικές και να έρθουν σε επαφή με ποικίλα είδη μουσικής, διευρύνοντας τις μουσικές τους εμπειρίες και αναπτύσσοντας τις φωνητικές τους δεξιότητες μέσα από ποικιλία διδακτικών προσεγγίσεων (π.χ. με το αυτί, μέσα από παρτιτούρα), και σε διάφορα πλαίσια (π.χ. με σολίστες, χορωδία, με συνοδεία μουσικών οργάνων, a capella κλπ.). Η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο και οι διαδικτυακές εφαρμογές, μπορεί να κάνει το τραγούδι πιο ελκυστικό και προσίτο στους μαθητές. Η χρήση караόκε και άλλων ψηφιακών εργαλείων μπορεί να προσφέρει μια σύγχρονη διάσταση στη μουσική εκπαίδευση. Επίσης ο συνδυασμός κίνησης με το τραγούδι σε όλες τις ηλικίες προσδίδει ενδιαφέρον. Κατά τη διδασκαλία των τραγουδιών, είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να εξηγούν το πολιτιστικό/ ιστορικό/ πολιτικό κλπ. συγκείμενο των τραγουδιών, βοηθώντας τους/τις μαθητές/τριες να τα κατανοήσουν, ενισχύοντας την εκτίμησή τους για τη μουσική.

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αποτελούν πρότυπα προς μίμηση, δείχνοντας τρόπους προετοιμασίας του σώματος και της φωνής για τραγούδι, επιδεικνύοντας σωστή τεχνική τραγουδιού και προωθώντας την υγιή φωνητική ανάπτυξη των μαθητών. Μέσα από τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και ενθαρρυντικού περιβάλλοντος, το τραγούδι μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των μαθητών, προάγοντας τόσο τις μουσικές τους δεξιότητες όσο και την προσωπική τους εξέλιξη.

		ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α΄ - Β΄ Δημοτικού)	ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ΄ - Δ΄ Δημοτικού)	ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε΄ Δημ. - Α΄ Γυμνασίου)	ΒΑΘΜΙΔΑ 4 (Β΄ Γυμν. - Α΄ Λυκείου)
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ		ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ			
<i>Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>		<i>Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης</i>			
ΕΦ1. Να τραγουδούν ορθά, ατομικά και σε ομάδες, ποικίλο ρεπερτόριο τραγουδιών	ΕΦ1.1	Να διαχωρίζουν και να χρησιμοποιούν τη φωνή ομιλίας, τη ρυθμική φωνή (chanting) και τη μελωδική φωνή (φωνή τραγουδιού)	<ul style="list-style-type: none"> • Φωνή ομιλίας ≠ ρυθμική φωνή (chanting) ≠ μελωδική φωνή (φωνή τραγουδιού) • Εύρος φωνής: χαμηλή φωνή, μεσαία φωνή, ψηλή φωνή 	<ul style="list-style-type: none"> • Εύρος φωνής: χαμηλή φωνή, μεσαία φωνή, ψηλή φωνή • Στηθική (chest voice) και Κεφαλική φωνή (head voice) 	
	ΕΦ1.2	Να προετοιμάζουν το σώμα και τη φωνή τους για τραγούδι	<ul style="list-style-type: none"> • Στάση σώματος για τραγούδι • Στήριξη κέντρου βάρους στα πόδια • Χαλάρωση/ενεργοποίηση σώματος: χέρια, πόδια, αυχέννας • Προετοιμασία προσώπου: χαλάρωση μάσκας προσώπου • Μη-συμβατικοί τρόποι χρήσης της φωνής (π.χ. ψίθυροι, κραυγές, γλιστρήματα, ήχοι ζώων, χρήση ηχοποιητικών λέξεων κ.λπ.) • Ενεργοποίηση διαφράγματος για έλεγχο και στήριξη της αναπνοής και του παραγόμενου ήχου • Εισπνοή από τη μύτη-εκπνοή από το στόμα • Ζέσταμα φωνής/Φωνητική Προθέρμανση • Body singing (συνδυασμός κίνησης και τραγουδιού) 	<ul style="list-style-type: none"> • Προετοιμασία προσώπου: χαλάρωση μάσκας προσώπου, εσωτερικό χαμόγελο και παραγωγή του ήχου στη «μάσκα» • Διαφραγματικές αναπνοές • Τονικό κούρδισμα (αίσθηση τονικού κέντρου) και σταδιακή διεύρυνση της έκτασης της φωνής • Προβολή ήχου 	
	ΕΦ1.3	Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο με ρυθμική ακρίβεια	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικά σχήματα που περιέχονται σε τραγούδια • Ρυθμός λόγου τραγουδιών 		<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές έννοιες: παλμός, δυνατά και ασθενή μέρη του μέτρου, θέση – άρση, απλά, σύνθετα και μεικτά μέτρα, ελλiptές μέτρο, ρυθμικές αξίες, ρυθμικά μοτίβα και σχήματα, πολυρρυθμοί

ΕΦ1.4	<p>Να τραγουδούν μελωδικές φράσεις και επιλεγμένο ρεπερτόριο με μελωδική ακρίβεια</p>	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα, μικρές φράσεις και τραγούδια με δύο ή τρεις νότες σε διαφορετικές τονικότητες (π.χ. σολ-μι, λα-σολ-μι, μι-ρε-ντο, ντο-μι-σολ) (Βλ. Γλωσσάρι- «Κινητό ΝΤΟ») Τονική (με μίμηση) Ανιούσες, κατιούσες και ισοΰψεις μελωδίες Τεσσιτούρα και εύρος φωνής βαθμίδας: 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα, μικρές φράσεις και τραγούδια με δύο ή τρεις νότες (π.χ. σολ-μι, λα-σολ-μι, μι-ρε-ντο, ντο-μι-σολ) Ανιούσες, κατιούσες και ισοΰψεις μελωδίες Τεσσιτούρα και εύρος φωνής βαθμίδας: 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα, μικρές φράσεις και τραγούδια με διάφορα διαστήματα Ανιούσες, κατιούσες και ισοΰψεις μελωδίες Τεσσιτούρα και εύρος φωνής βαθμίδας: <p>Α' τάξη Γυμνασίου</p> <ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα με την τονική τριάδα μείζονας και ελάσσονας σε σταθερό και κινητό Ντο Τραγούδια σε μείζονες, ελάσσονες, πεντατονικές 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα, μικρές φράσεις και τραγούδια με διάφορα διαστήματα Βηματικές μελωδίες, μελωδίες με διαστήματα, μελωδίες με διαφορετικές κατευθύνσεις. Μελωδικά σχήματα με την τονική και ελάσσονα τριάδα μείζονας και ελάσσονα σε σταθερό και κινητό Ντο Τραγούδια σε ποικίλα είδη κλιμάκων μείζονα, ελάσσονα, πεντατονική, μπλουζ κλίμακες και τρόπους κ.λπ. Τεσσιτούρα και εύρος φωνής βαθμίδας:
ΕΦ1.5	<p>Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο εκφραστικά και με αίσθηση των φράσεων.</p>	<p>Δυναμική:</p> <ul style="list-style-type: none"> (απαλά ≠ δυνατά (forte ≠ piano) <p>Ταχύτητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Αργά ≠ Γρήγορα <p>Άρθρωση:</p> <ul style="list-style-type: none"> staccato, legato 	<p>Δυναμική:</p> <ul style="list-style-type: none"> Forte ≠ piano Σταδιακά πιο δυνατά-πιο απαλά (<i>Crescendo/diminuendo</i>) Pianissimo/fortissimo <p>Ταχύτητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Σταθερή ταχύτητα σε <i>Moderato, Adagio, Allegro</i> Σταδιακά πιο γρήγορα-πιο αργά (<i>accelerando/ritardando</i>) <p>Άρθρωση:</p> <ul style="list-style-type: none"> staccato, legato <p>Φράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> Χρήση αναπνοών σε μεγαλύτερες φράσεις με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο 		<p>Δυναμική:</p> <ul style="list-style-type: none"> forte, piano, fortissimo, pianissimo, mf, mp, crescendo, diminuendo <p>Ταχύτητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Largo, Allegro, Moderato, Presto, accelerando, ritardando, a tempo <p>Άρθρωση:</p> <ul style="list-style-type: none"> staccato, legato <p>Φράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> Χρήση αναπνοών σε μεγαλύτερες φράσεις με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο

			Φράσεις: Αναπνοές σε μικρές φράσεις με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο			
	ΕΦ1.6	Να τραγουδούν με αίσθηση της υφής και αρμονίας		<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά οστινάτι 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά οστινάτι Αρμονική βάση (π.χ. ισοκράτημα) Μπορντούν (bordun) Ντέσκαντ Απλές διφωνίες (πχ. πρόσθετη δεύτερη μελωδική γραμμή που κατά κύριο λόγο να κινείται σε παράλληλες 3^{ες}, 6^{ες} κ.λπ.) Πολυφωνία (παράλληλα τραγούδια -partner songs, δίφωνοι κανόνες κ.λπ) 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά οστινάτι, riffs, vamps Αρμονική βάση (π.χ. ισοκράτημα, βάση συγχορδίας/ baseline) Μπορντούν (bordun) Ντέσκαντ Απλές διφωνίες (πχ. πρόσθετη δεύτερη μελωδική γραμμή που κατά κύριο λόγο να κινείται σε παράλληλες 3ες, 6ες κ.λπ.) Πολυφωνία (παράλληλα τραγούδια - partner songs, δίφωνοι και τρίφωνοι κανόνες κ.λπ)
	ΕΦ1.7	Να εκφέρουν σωστά τον λόγο σε τραγούδι	<ul style="list-style-type: none"> Κατάλληλο σχήμα στόματος Κατάλληλη άρθρωση (εκφορά φωνηέντων, εκφορά συμφώνων, «ς» στο τέλος φράσης) Εκφορά λέξεων και φράσεων με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο 			
ΕΦ2. Να τραγουδούν με επίγνωση του ρόλου τους στο φωνητικό σύνολο	ΕΦ2.1	Να τραγουδούν ομαδικά ακολουθώντας οδηγίες μαέστρου	<ul style="list-style-type: none"> Ρόλος μαέστρου Συντονισμένη αναπνοή στην αρχή τραγουδιού ή φράσης και συντονισμένο κλείσιμο σύμφωνα με τις οδηγίες μαέστρου Οπτική επαφή με τον/την μαέστρο Προσυμφωνημένος κώδικας επικοινωνίας με μαέστρο Οδηγίες μαέστρου: <ul style="list-style-type: none"> - ξεκινώ ≠ σταματώ - απαλά ≠ δυνατά - γρήγορα ≠ αργά - θέση δυνατού μέρους του μέτρου - αυξομειώσεις όπως ritartando Συγχρονισμός με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας 	<ul style="list-style-type: none"> Προσυμφωνημένος κώδικας επικοινωνίας μεταξύ μαθητών/τριών-εκπαιδευτικού/μαέστρου σε σχέση με την ένταση, ταχύτητα και τις αυξομειώσεις τους (accelerando, ritartando, crescendo, diminuendo κ.λπ.) Συντονισμένη αναπνοή στην αρχή του τραγουδιού ή φράσης και συντονισμένο κλείσιμο σύμφωνα με τις οδηγίες μαέστρου Ακρόαση άλλων μελών της ομάδας ή φωνητικού συνόλου για σκοπούς συγχρονισμού και συντονισμού (έλεγχος έντασης της φωνής, σωστό δέσιμο και ισορροπία στον ήχο) Επίγνωση του ακροατηρίου, του χώρου και των συνθηκών που θα επικρατούν σε συνθήκες παράστασης Εξοικείωση έκθεσης στο κοινό 		
ΕΦ3. Να εκτελούν με τη φωνή διαβάζοντας/ αποκωδικοποιώντας σημειογραφία	ΕΦ3.1	Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα μη-συμβατικών συμβόλων από γραφική παρτιτούρα	<ul style="list-style-type: none"> Μη-συμβατικά σύμβολα που σχετίζονται με την ένταση (δυνατά-σιγά), το ύψος (ψηλά-χαμηλά), και τη διάρκεια (σύντομοι-διαρκείς ήχοι) Μη-συμβατική σημειογραφία σε δίγραμμο Σύμβολα Χειρονομικής Kodály-Curwen: λα, σολ, μι, (ρε) ντο στο κινητό ΝΤΟ (βλ. Γλωσσάρι) 	<ul style="list-style-type: none"> Σύνθετα και αφηρημένα μη συμβατικά σύμβολα που να εστιάζουν σε ρυθμικές, μελωδικές, εκφραστικές, μορφολογικές έννοιες. Σύμβολα Χειρονομικής Kodály-Curwen: λα, σολ, μι, ρε, ντο στο κινητό ΝΤΟ Σημειογραφία Σύγχρονης Μουσικής: Νέες Τάσεις (Μινιμαλισμός, Αλεατορισμός κ.ά.) 		

	ΕΦ3.2	<p>Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα συμβόλων της συμβατικής σημειογραφίας που εστιάζει στο τονικό ύψος και στον ρυθμό</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Μελωδικά σχήματα με τις νότες λα, σολ, μι σε δίγραμμο • Ρυθμικές αξίες 	<ul style="list-style-type: none"> • Πεντάγραμμα και λειτουργία του σε σχέση με τη μελωδία • Κλειδί του ΣΟΛ και η λειτουργία του σε σχέση με τη μελωδία • Συμβατικές παρτιτούρες με μελωδικά σχήματα και μέρη γνωστών τραγουδιών με δύο ή τρεις νότες χωρίς ή και με στοιχεία ρυθμού • Ρυθμικές αξίες <ul style="list-style-type: none"> • Μέτρα: 2/4, 4/4 • Σημεία επανάληψης 	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβατικές παρτιτούρες με μελωδικά σχήματα και μέρη γνωστών τραγουδιών με τρεις ως πέντε νότες • Συμβατικές παρτιτούρες σε Ντο Μείζονα (για Α΄ Γυμνασίου) • Αξίες – Παύσεις: <ul style="list-style-type: none"> • Μέτρα: 2/4, 4/4, 3/4 	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβατικές παρτιτούρες σε μείζονες και ελάσσονες (μέχρι μία #, μία b) και πεντατονικές κλίμακες • Αξίες – Παύσεις: <ul style="list-style-type: none"> • Μέτρα: 6/8, 5/8, 7/8, 9/8 • Βυζαντινή σημειογραφία σε απλή μορφή • Αναγνώριση αρχαίας ελληνικής σημειογραφίας
--	-------	--	---	--	---	---

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΟΡΓΑΝΑ)

Πρωταρχικό μας μέλημα στη χρήση οργάνων σε όλες τις βαθμίδες της μουσικής εκπαίδευσης είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν όσο το δυνατόν περισσότερες εμπειρίες με μουσικά όργανα, να τα αγαπήσουν και να τα χρησιμοποιούν τόσο εντός όσο και εκτός σχολείου ως μέσο εκτέλεσης της μουσικής και μέσο με το οποίο μπορούν να εκφράσουν τις μουσικές ιδέες και δημιουργίες τους.

Προτείνεται η χρήση των κρουστών οργάνων Orff ακοθόριστου και καθορισμένου τονικού ύψους (π.χ. μεταλλόφωνο, ξυλόφωνο) και ο αυλός, ένα όργανο εύκολο στη χρήση και στη μεταφορά του από και προς το σπίτι, με χαμηλό κόστος για την οικογένεια. Είναι σημαντική η μεθοδική διδασκαλία στα όργανα αυτά. Όργανα όπως κιθάρες, μαντολίνα και γιουκαλίλι καθώς και keyboards, μπάσο ή drums καλό είναι να αξιοποιούνται, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα.

Η ενασχόληση με τα όργανα γίνεται πιο μεθοδική με την εισαγωγή της ευρωπαϊκής σημειογραφίας από το τέλος της Α' βαθμίδας (Β' Δημοτικού) και έπειτα. Στην πρώτη βαθμίδα η ενασχόληση με τα όργανα είναι εμπειρική. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν να κρατούν σωστά και να χειρίζονται, με κινήσεις που επιτρέπει η σωματική τους ανάπτυξη και οι ικανότητες συντονισμού χεριού-ματιού, κρουστά όργανα τάξης και επιλεγμένα όργανα Orff.

Δίνεται έμφαση στα κρουστά σώματος και στον πειραματισμό με ήχους που μπορούν να παραχθούν από αυτά. Εδώ μπαίνουν οι βάσεις για το σωστό χειρισμό των οργάνων και την παραγωγική χρήση τους. Στις επόμενες δύο βαθμίδες παρουσιάζονται ή/και καλλιεργούνται οι τεχνικές εκτέλεσης σε διάφορα όργανα (όργανα συμφωνικής ορχήστρας, ηλεκτρονικά όργανα, MIDI keyboards, παραδοσιακά όργανα, όργανα από άλλες χώρες, αυτοσχέδια όργανα) σε μεγαλύτερο βάθος.

Σημαντικό είναι, σε όλες τις βαθμίδες, οι μαθητές/τριες να ηχογραφούν τις εκτελέσεις τους, να τις αξιολογούν και να δέχονται τα σχόλια άλλων με σκοπό τη βελτίωσή τους.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες ενθαρρύνονται να παίζουν σε ομάδες με συναίσθηση του ρόλου τους σε αυτές, αλλά και ατομικά (σόλο). Ενθαρρύνονται, επίσης, να παίζουν σε εκδηλώσεις εκτός σχολικού χώρου και μαζί με άλλους ερασιτέχνες και επαγγελματίες μουσικούς και καλλιτέχνες.

Επιπρόσθετα είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να εξηγούν πολιτιστικό/ ιστορικό/ πολιτικό κλπ. συγκείμενο των μουσικών κομματιών, βοηθώντας τους/τις μαθητές/τριες να τα κατανοήσουν, ενισχύοντας την εκτίμησή τους για τη μουσική.

		ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α΄ - Β΄ Δημοτικού)	ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ΄ - Δ΄ Δημοτικού)	ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε΄ Δημ.- Α΄ Γυμνασίου)	ΒΑΘΜΙΔΑ 4 (Β΄ Γυμν.-Α΄ Λυκείου)	
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ		ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ				
Οι μαθητές μαθήτριες να είναι σε θέση:		Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης				
ΕΟ1. Να παίζουν ήχους, ρυθμούς και μελωδίες επιδεικνύοντας ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης, έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου.	ΕΟ1.1	Να πειραματίζονται και να μιμούνται ήχους που παράγονται με το σώμα και άλλα αντικείμενα.	<ul style="list-style-type: none"> Κρουστά σώματος π.χ. παλαμάκια (clap), κτύπημα στα γόνατα (patschen), κτύπημα με το πόδι (stump), κλικ (click κτύπημα δακτύλων) Συνδυασμοί ήχων με το στόμα (beatboxing) Παραγωγή ήχου με Ηχογόνα αντικείμενα και Αυτοσχέδια μουσικά όργανα Χρήση τεχνολογίας 		<ul style="list-style-type: none"> Πιο απαιτητικοί συνδυασμοί κρουστών σώματος Ηχογόνα αντικείμενα και Αυτοσχέδια μουσικά όργανα Συνδυασμοί ήχων με το στόμα (beatboxing) Χρήση τεχνολογίας (εφαρμογές επεξεργασίας ήχων) για Α΄ Λυκείου 	
	ΕΟ1.2	Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε κρουστά όργανα ακαθόριστου ύψους.	<ul style="list-style-type: none"> Δράσεις για παραγωγή ήχου: κτύπημα- κούνημα, τρίψιμο, μετατόπιση Χρήση επικρουστήρων σε μεμβρανόφωνα 	<ul style="list-style-type: none"> Χρήση επικρουστήρων σε μεμβρανόφωνα με γρήγορες εναλλαγές των χεριών Βασική τεχνική με την παλάμη και δάκτυλα σε μεμβρανόφωνα για παραγωγή μπάσου και ψηλότερου ήχου 	<ul style="list-style-type: none"> Χρήση επικρουστήρων σε μεμβρανόφωνα για χαμηλό και ψηλό ήχο (γκρανκάσα, νταούλι) Βασική τεχνική με παλάμη και δάκτυλα σε μεμβρανόφωνα και μη Βασική τεχνική σε ταμπούρο (snare drum),σε δίσκο με επικρουστήρες-(drum sticks), σε ταμπούρο και δίσκο <p>Α΄ τάξη Γυμνασίου</p> <ul style="list-style-type: none"> Βασική τεχνική με παλάμη και δάκτυλα σε ταμποουτσιά 	<ul style="list-style-type: none"> Βασικές τεχνικές σε μεμβρανόφωνα και μη (πχ σε σείστρο, κρόταλα, κουτάλια, ζίλια, κομπολόι, ποτήρια, ταμποουρέλλο, cura-cura, ντραμς).
	ΕΟ1.3	Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές	Ραβδόφωνα: <ul style="list-style-type: none"> Κατάλληλη στάση σώματος 	Ραβδόφωνα: <ul style="list-style-type: none"> Κατάλληλη στάση σώματος Ορθό κράτημα 	Ραβδόφωνα: <ul style="list-style-type: none"> Κατάλληλη στάση σώματος Ορθό κράτημα 	Ραβδόφωνα: <ul style="list-style-type: none"> Κατάλληλη στάση σώματος Ορθό κράτημα

		εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε μελωδικά κρουστά όργανα	<ul style="list-style-type: none"> • Ορθό κράτημα επικρουστήρων, ευχέρεια και στα δύο χέρια • Δύο επικρουστήρες: <ul style="list-style-type: none"> - χαλαρό και ελαστικό κτύπημα στο κέντρο της ράβδου • ταυτόχρονα, σε μπορντούν ή άλλη συνήχηση • Προσανατολισμός στον χώρο του οργάνου • Glissando (γκλισάντο) • Απλές μελωδίες μικρής έκτασης <p>Διατονικές καμπανούλες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κτύπημα με παλάμη/ κούνημα 	επικρουστήρων, ευχέρεια και στα δύο χέρια	<ul style="list-style-type: none"> • Δύο επικρουστήρες με γρήγορη εναλλαγή χεριών (κτύπημα στο κέντρο της ράβδου) και μετακίνηση στις διατονικές νότες • Δύο επικρουστήρες με τα δύο χέρια μαζί ταυτόχρονα, σε μπορντούν ή άλλη συνήχηση • Δύο επικρουστήρες με γρήγορη εναλλαγή χεριών σε τρέμολο • Μελωδίες μικρής έκτασης με βηματική και αλματική κίνηση στις διατονικές νότες 	επικρουστήρων, ευχέρεια και στα δύο χέρια	<ul style="list-style-type: none"> • Δύο επικρουστήρες με τα δύο χέρια μαζί ταυτόχρονα, σε μπορντούν ή άλλη συνήχηση, με δύο ή περισσότερες μετατοπίσεις • Αρμονική συνοδεία με δύο επικρουστήρες με εναλλαγές χεριών • Δύο επικρουστήρες με γρήγορη εναλλαγή χεριών σε τρέμολο • Μελωδίες μεγαλύτερης έκτασης, στις διατονικές και σε χρωματικές νότες 	επικρουστήρων, ευχέρεια και στα δύο χέρια	<ul style="list-style-type: none"> • Τεχνικές εκτέλεσης: Τρίλιες, τρέμολο
EO1.4	Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε πνευστά όργανα.	<p>Πνευστά παιχνίδια (π.χ. τσαμπούνες) και σφυρίχτρες (slide whistles):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος αναπνοής σε κοφτούς και συνεχόμενους ήχους <p>Σοπράνο αυλός (Β΄ τάξη, 2ο τρίμηνο):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κράτημα αυλού • Δακτυλισμοί αυλού ΣΙ, ΛΑ 	<p>Σοπράνο αυλός:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τεχνική Οργάνου: <ul style="list-style-type: none"> ο Παραγωγή ήχου Ελεγχος της έντασης και ροής του αέρα ο Κράτημα αυλού • Δακτυλισμοί αυλού ΣΙ, ΛΑ ΣΟΛ, ΜΙ, ΝΤΟ΄ (ψηλό) • Συνδυασμοί δακτυλισμών με βηματική και αλματική κίνηση • Απλές μελωδίες μικρής έκτασης 	<p>Σοπράνο αυλός:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παραγωγή ποιοτικού ήχου: Έλεγχος της έντασης και ροής του αέρα • Κράτημα αυλού • Ορθό τονικό ύψος • Δακτυλισμοί αυλού ΣΙ, ΛΑ, ΣΟΛ, ΜΙ, ΝΤΟ΄ και ΝΤΟ (χαμηλό), ΡΕ, ΦΑ, (ΦΑ#, ΣΙb, ΡΕ΄, αν υπάρχουν σε κομμάτι) • Συνδυασμοί δακτυλισμών με βηματική και αλματική κίνηση μέσα από μελωδίες και τραγούδια Α΄ Τάξη Γυμνασίου • Τεχνικές εκτέλεσης <i>Legato, staccato</i> 					
EO1.5	Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον	<ul style="list-style-type: none"> • Κράτημα γιουκαλίλι και ανοιχτές χορδές με δάκτυλα 	<ul style="list-style-type: none"> • Κράτημα εγχόρδων • Ανοιχτές χορδές με δάκτυλα (κιθάρα, γιουκαλίλι) • Πάτημα με δάκτυλο ανοιχτής χορδής για παραγωγή συγκεκριμένης νότας 			<ul style="list-style-type: none"> • Ανοιχτές και κλειστές χορδές με δάκτυλα (ακουστική κιθάρα, 			

		έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε έγχορδα όργανα.		<ul style="list-style-type: none"> Ένα ως δύο ταυτόχρονα πατήματα με δάκτυλα σε απλουστευμένες συγχορδίες Κράτημα πέννας Ανοικτές χορδές σε έγχορδα που παίζονται με πένα, με κίνηση πέννας προς τα κάτω Ανοικτές χορδές σε έγχορδα που παίζονται με πένα, με κίνηση πέννας κάτω και πάνω Τεχνική τρέμολο (μαντολίνο) 	ηλεκτρική κιθάρα, γιουκαλίλι
	EO1.6	Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης σε ηλεκτροφόρα όργανα.		<p>Α' Τάξη Γυμνασίου</p> <ul style="list-style-type: none"> Εντοπισμός μεσαίο Ντο Διατονικές και χρωματικές νότες Εξοικείωση με τις δυνατότητες του ηλεκτρικού πληκτροφόρου: Χρήση split (αριστερό χέρι /αυτόματη συνοδεία συγχορδιών) Εναλλαγές ήχων και ρυθμών (grooves, patterns) Απλές μελωδίες με βηματική κίνηση και αλματική κίνηση Αρμονική συνοδεία : bass line, συνήχηση απλών διαστημάτων, Μπορντούν, Απλά μελωδικά οστινάτι Χρήση τεχνολογίας (εφαρμογές piano Keyboards στα κινητά τηλέφωνα) 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδίες με βηματική και αλματική κίνηση Αρμονική συνοδεία :bass line και συγχορδίες, αρπίσματα, συνήχηση διαστημάτων Descant, Ισοκράτης Μελωδικά οστινάτι Μπορντούν Έκφραση: Δυναμική, Ταχύτητα , Αρθρωση Φραζάρισμα, ροή, άνεση ευχέρια
EO2. Να εκτελούν ενορχηστρώσεις συνοδεύοντας ρίμες, τραγούδια	EO2.1	Να εκτελούν απλές ενορχηστρώσεις σε ρίμες, τραγούδια και μελωδίες.	<p>Συγχρονισμός σε ενορχηστρώσεις με δύο μέχρι τέσσερα στρώματα χρησιμοποιώντας στοιχεία από τα πιο κάτω:</p> <ul style="list-style-type: none"> Έμφαση Παλμός 	<p>Συγχρονισμός σε ενορχηστρώσεις με τρία ή περισσότερα στοιχεία από τα πιο κάτω:</p> <ul style="list-style-type: none"> Έμφαση 	<p>Συγχρονισμός σε ενορχηστρώσεις με στοιχεία από τα πιο κάτω:</p>

<p>και ορχηστρική μουσική, με ρυθμική και μελωδική ακρίβεια.</p> <p>*βλ. ΕΟ1</p>			<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικά σχήματα • Απλά ρυθμικά οστινάτι • Απλά μελωδικά οστινάτι με δύο-τρεις νότες • Μπορντούν με μια αλλαγή • Στοιχεία έκφρασης, έντασης, ταχύτητας, άρθρωσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Παλμός • Ρυθμικά σχήματα • Απλά ρυθμικά οστινάτι • Μελωδικά • Μπορντούν ή άλλες συνηχήσεις με αλλαγές • Αρμονική βάση (bass line) • Στοιχεία έκφρασης, έντασης, ταχύτητας, άρθρωσης <p>Α' τάξη Γυμνασίου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συγχορδίες (πληκτροφόρα, κιθάρες) • Διφωνία με διαστήματα 3^{ης} (2 παράλληλες μελωδίες) 	<ul style="list-style-type: none"> • Έμφαση • Παλμός • Ρυθμικά σχήματα • Ρυθμικά οστινάτι • Μελωδικά οστινάτι • Μπορντούν ή άλλες συνηχήσεις με αλλαγές • Αρμονική βάση (bass line) • Συγχορδίες • Descant, ισοκράτης • Riffs, vamps • Στοιχεία έκφρασης: έντασης, ταχύτητας, άρθρωσης • Άνεση, ροή, φραζάρισμα σύμφωνα με τη δομή του έργου/τραγουδιού
	ΕΟ2.2	<p>Να εκτελούν μαζί με άλλους στην τάξη και σε φιλικά ακροατήρια με επίγνωση του ρόλου του μαέστρου και του ρόλου τους στο ορχηστρικό σύνολο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ρόλος μαέστρου • Οπτική επαφή με τον/την μαέστρο • Οδηγίες μαέστρου: ξεκινώ-σταματώ, εναλλαγές στην ένταση-και ταχύτητα • Συγχρονισμένη εκτέλεση • Έλεγχος έντασης • Αίσθηση του Παλμού • Αυτοέλεγχος, αυτονομία και αυτοπεποίθηση • Ακουστική/ηχητική ισορροπία στο μουσικό σύνολο 	<ul style="list-style-type: none"> • Προσυμφωνημένος κώδικας επικοινωνίας μεταξύ μαθητών – εκπαιδευτικού/μαέστρου σε σχέση με τις εισόδους και κλεισίματα, την ένταση, ταχύτητα και τις αυξομειώσεις τους (π.χ accelerando, ritardando), crescendo/diminuendo κ.λ.π) • Ακουστική/ηχητική ισορροπία στο μουσικό σύνολο • Παίζουν ή τραγουδούν εκφραστικά σε σχέση με το ύφος, στιλ, είδος και συναισθηματική διάθεση της μουσικής 	

				<ul style="list-style-type: none"> -Μελωδία -Ρυθμικό σχήμα • Σημεία έκφρασης <ul style="list-style-type: none"> • Δυναμική: <i>piano (p)</i>, <i>forte (f)</i>, <i>crescendo (cresc.)</i>, <i>diminuendo (dim.)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβατικές παρτιτούρες σε πεντατονικές, μείζονες και ελάσσονες κλίμακες • Σημεία έκφρασης: <ul style="list-style-type: none"> • Δυναμική: <i>piano (p)</i>, <i>pianissimo (pp)</i>, <i>forte (f)</i>, <i>fortissimo (ff)</i>, <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i> • Ταχύτητα: <i>accelerando (acc.)</i>, <i>ritando (rit.)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβατικές παρτιτούρες σε πεντατονικές, μείζονες και ελάσσονες κλίμακες
	E04.3	Να γράφουν στοιχεία συμβατικής σημειογραφίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτο, όγδοο, μισό • Μελωδία: νότες σολ και μι με τις πιο πάνω ρυθμικές αξίες (Ε04.3) Κλειδί του ΣΟΛ με οδηγό γραφής 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτο, όγδοο, μισό, παύση τετάρτου • Κλειδί του ΣΟΛ • Μετρικός σπλισμός • Διαστολή και διπλή διαστολή • Μελωδία: Νότες ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, ντο, ρε με τις πιο πάνω ρυθμικές αξίες (Ε04.3) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτο, όγδοο/α, δέκαταεκτα, μισό, μισό παρεστιγμένο, ολόκληρο και παύση τετάρτου και μισού <p>Μελωδία: Νότες ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, ντο, ρε με τις πιο πάνω ρυθμικές αξίες (Ε04.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικά σχήματα με όλες τις ρυθμικές αξίες (βαθμίδας 3): <p>και</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μελωδία: Νότες ντο, ρε, μι, φα, φα#, σολ, #σολ, λα, σι, σιb, ντο, ρε • Συγχορδίες: I, IV, V (π.χ 12 μετρο μπλουζ) • Χρήση τεχνολογίας Μουσικά λογισμικά: π.χ. MuseScore, Sibelius, Finale

ΑΚΡΟΑΣΗ

Η δεξιότητα της Μουσικής Ακρόασης έχει διπλή λειτουργία:

- α) Την ανάπτυξη της ακουστικής αντίληψης των μαθητών/τριών, όπου με το αυτί μαθαίνουν να αναγνωρίζουν, να αποκωδικοποιούν, να εκτελούν με φωνή ή μουσικά όργανα μια μελωδία ή ένα ρυθμό καθώς επίσης να αναπαριστούν με συμβατική ή μη σημειογραφία και να αναλύουν τις διάφορες μουσικές έννοιες και
- β) την επαφή των μαθητών/τριών με ποικίλα μουσικά ακούσματα από διάφορα είδη, στυλ και πολιτισμούς την ανταπόκρισή τους σε αυτά πάντα με στόχο την εκτίμηση των άλλων και της δική μας κουλτούρα.

Η Μουσική Ακρόαση, στο πλαίσιο του μαθήματος, μπορεί να έχει τις ακόλουθες μορφές:

- 1) να παρουσιάζεται υπό τη μορφή ρυθμικών και μελωδικών ασκήσεων με στόχο την καλλιέργεια της ακουστικής αντίληψης των μαθητών/τριών
- 2) να εστιάζει στη διδασκαλία μιας μουσικής έννοιας,
- 3) να λειτουργεί ως ερέθισμα για δημιουργική δραστηριότητα αυτοσχεδιασμού και σύνθεσης,
- 4) να αφορά στη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου είδους/στυλ μουσικής ή στη γνωριμία με ένα μουσικό πολιτισμό
- 5) να εμπλουτίζει το ρεπερτόριο των μαθητών/τριών μέσα από γνωριμία και εμπάθυση σε ποικίλα μουσικά έργα
- 6) να εστιάζει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών δημιουργώντας ευκαιρίες για να σχολιάσουν έργα που έχουν δημιουργήσει οι ίδιοι ή άλλοι και να εισηγηθούν πιθανούς τρόπους διαφοροποίησής τους,
- 7) να εστιάζει στη καλλιέργεια της φαντασίας

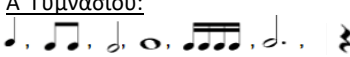

Είναι σημαντικό τα πιο πάνω να επιτευχθούν όχι μόνο μέσα από ηχογραφημένη μουσική αλλά και μέσα από εμπειρίες ζωντανών συναυλιών εντός και εκτός σχολείου. Επιπρόσθετα, ο σύγχρονος οπτικοακουστικός πολιτισμός θέτει μια μεγάλη πρόκληση στην μουσική εκπαίδευση. Η Μουσική είναι ακουστική τέχνη αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι περισσότεροι μαθητές/τριες έχουν ανεπτυγμένη σε μεγαλύτερο βαθμό την οπτική παρά την ακουστική διάσταση. Ο ψηφιακός οπτικός γραμματισμός, είναι ένα σημαντικό σύγχρονο εργαλείο στην κατανόηση της μουσικής ο οποίος περιλαμβάνει την ικανότητα ερμηνείας, κριτικής αποτίμησης και δημιουργίας οπτικών μηνυμάτων. Σε αυτό το πλαίσιο οι χάρτες ακρόασης (Listening Maps) είναι ένας τρόπος για να απεικονιστούν, να εντοπιστούν και να εξηγηθούν οι μουσικές έννοιες μέσα σε ένα μουσικό κομμάτι έτσι ώστε να μπορέσουν οι μαθητές και μαθήτριες να κατανοήσουν καλύτερα αυτό που ακούνε και να συμμετάσχουν ταυτόχρονα ενεργητικά με την οπτικοακουστική προβολή.

Ανεξάρτητα από τη μορφή και το στόχο που έχει κάθε φορά η δραστηριότητα της Ακρόασης στο μάθημα, είναι σημαντικό να δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές και τις μαθήτριες να απολαύσουν τη μουσική που ακούν, -να εκφράσουν τα συναισθήματα που τους προκαλεί και να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις και προτιμήσεις στη μουσική. Είναι επίσης σημαντικό οι εκπαιδευτικοί (άντρες και γυναίκες) να συζητούν το πολιτιστικό/ ιστορικό/ πολιτικό κλπ. συγκείμενο των ακροάσεων, βοηθώντας τους/τις μαθητές/τριες να τις κατανοήσουν, ενισχύοντας την εκτίμησή τους για τη μουσική.

		ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α' - Β' Δημοτικού)	ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ' - Δ' Δημοτικού)	ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε' Δημ. - Α' Γυμν.)	ΒΑΘΜΙΔΑ 4 (Β' Γυμν. - Α' Λυκ.)	
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ		ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ				
Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:		Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης				
A1. Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσικές ακροάσεις με ποικιλία τρόπων	A1.1	Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσικές ακροάσεις χωρίς να εστιάζουν σε μουσικές έννοιες	<ul style="list-style-type: none"> Κίνηση-χορός, πεζός λόγος, ποίηση, θεατρική, εικαστική έκφραση 			
	A1.2	Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσικές ακροάσεις εστιάζοντας επιλεκτικά σε μουσικές έννοιες ανάλογα με τις εμπειρίες τους σε δοσμένο πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> Κίνηση-χορός, πεζός λόγος, ποίηση, θεατρική, εικαστική έκφραση 			
A2. Να αναπτύξουν βιωματικά την ακουστική τους αντίληψη σε σχέση με τον ρυθμό, τη μελωδία και την αρμονία.	A2.1	Να εντοπίζουν και αποδίδουν κινητικά* και με κρουστά σώματος τον παλμό (έμφαση & ασθενή μέρη) *βλ. Γλωσσάρι: Παράμετροι Κίνησης	<ul style="list-style-type: none"> Έμφαση και παλμός σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8) 	<ul style="list-style-type: none"> Έμφαση και παλμός σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (όπως προηγούμενη βαθμίδα + 5/8) Παλμός και υποδιαιρέσεις 	<ul style="list-style-type: none"> Έμφαση και παλμός σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (όπως προηγούμενη βαθμίδα + 9/8, 9/4) Παλμός και υποδιαιρέσεις Μετρική αλλαγή Ελλιπές μέτρο 	Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη
	A2.2	Να αναπαράγουν ρυθμικά σχήματα σε διάφορα μέτρα με τη φωνή (*με ουδέτερη συλλαβή π.χ. «πα» ή ρυθμικές συλλαβές), κρουστά σώματος και κρουστά α. με μίμηση (ηχώ) β. νοερά (ανακαλούν – εσωτερική ακοή)	<ul style="list-style-type: none"> Απλά ρυθμικά σχήματα ενός-δύο μέτρων σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα όπως πιο πάνω (A2.1). Ρυθμικές συλλαβές Ρυθμός λόγου Πιστή μίμηση: ηχώ (βλ. Συνοπτικό Πίνακα Ρυθμικών Αξιών) <u>Α' Γυμνασίου</u> Ρυθμικά σχήματα δύο μέτρων Ακολουθία και σειρά ανάλογα με το μουσικό υλικό (π.χ. α-α, α-β, α-β-α) Ρυθμικό κλάβε (ρυθμική βάση συγκεκριμένων μουσικών ειδών) 	Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη		<ul style="list-style-type: none"> Ρυθμικά σχήματα περισσότερων μέτρων Ρυθμικές συλλαβές Ρυθμός λόγου Ακολουθία και σειρά του μουσικού υλικού (π.χ. α-α, α-β, α-β-α) Ρυθμικό κλάβε

A2.3	Να εντοπίζουν και να αποδίδουν κινητικά τις αλλαγές στο τονικό ύψος και στην κατεύθυνση μελωδίας	<ul style="list-style-type: none"> Ψηλά - χαμηλά Ανιούσες, κατιούσες και ισοϋψείς μελωδίες 	<ul style="list-style-type: none"> Ψηλά - χαμηλά Ανιούσες, κατιούσες και ισοϋψείς μελωδίες Βηματικές και αλματικές μελωδίες 	<ul style="list-style-type: none"> Ανιούσες, κατιούσες και ισοϋψείς μελωδίες Βηματικές και αλματικές μελωδίες Μικρά - μεγάλα διαστήματα (βήματα και άλματα) Διαστήματα προς τα πάνω και προς τα κάτω <p><u>Α' Γυμνασίου:</u> Σύστημα σχετικό Solfa (κινητό ντο) - Χειρονομική (Hand signs), κίνηση σώματος</p>	Σύστημα σχετικό Solfa (κινητό ντο) – Χειρονομική (Hand signs), κίνηση σώματος
A2.4	2.4.1. Να αναπαράγουν μελωδικά σχήματα με τη φωνή με τη χρήση ουδέτερων συλλαβών ή συλλαβών σολφέζ και σε μουσικά όργανα: α. με μίμηση (ηχώ) β. νοερά (ανακαλούν – εσωτερική ακοή)	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα με 2-3 νότες Σύντομες μελωδίες-μέρος μεγαλύτερης μελωδίας γνωστού τραγουδιού ή ακρόασης Τονική στο περιβάλλον πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας. 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα μέτριας δυσκολίας με 3-4 νότες Σύντομες μελωδίες-μέρος μεγαλύτερης μελωδίας γνωστού τραγουδιού ή ακρόασης Τονική στο περιβάλλον της πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας 	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα μέτριας δυσκολίας με 4-6 νότες Σύντομες μελωδίες-μέρος μεγαλύτερης μελωδίας γνωστού τραγουδιού ή ακρόασης Τονική στο περιβάλλον της πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας Τρίφωνη τονική συγχορδία (άρπισμα) μείζονας και ελάσσονας κλίμακας 	Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη <ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα δύο ή περισσότερων μέτρων Τρίφωνη και τετράφωνη τονική, υποδεσπόζουσα & δεσπόζουσα συγχορδία (άρπισμα) πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας Ακολουθία και σειρά του μουσικού υλικού (π.χ. α-α, α-β, α-β-α)
	2.4.2 Να ανακαλύπτουν με το αυτί και να παίζουν μελωδίες με δοσμένη την αρχική νότα	<ul style="list-style-type: none"> Απλά μελωδικά σχήματα με 2-3 νότες (Πιο ψηλά - πιο χαμηλά, ίδιο ύψος) 	<ul style="list-style-type: none"> Απλά μελωδικά σχήματα με 3-5 νότες (Βηματική, αλματική μελωδία) 	<ul style="list-style-type: none"> Απλά μελωδικά σχήματα με 4-6 νότες (Βηματική, αλματική μελωδία) <p><u>Α' Γυμνασίου:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά οστινάτι Τρίφωνη και τετράφωνη τονική & δεσπόζουσα συγχορδία (άρπισμα) πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας 	

A2.5	<p>Να αναπαράγουν αρμονικά σχήματα με τη φωνή και σε μουσικά όργανα</p> <p>α. με μίμηση</p> <p>β. νοερά (ανακαλούν – εσωτερική ακοή)</p> <p>γ. με το αυτί</p>			<p><u>Α΄ Γυμνασίου:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ισοκράτημα • Μιπορντούν • Τονική και Δεσπόζουσα συγχορδία • Αρμονικά οσινάτι • Partner Songs <p>Σε πεντατονικές, μείζονες και ελάσσονες κλίμακες</p>	<p>Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη</p> <ul style="list-style-type: none"> • Backing Vocals • Απλό descant • Διφωνία • I-IV-V-I, I-vi-IV-V-I • Απλές εναρμονίσεις
<p>A3. Να αναγνωρίζουν ακουστικά και να αποκωδικοποιούν μουσικές έννοιες μέσα από το ανάλογο μουσικό υλικό χρησιμοποιώντας την κατάλληλη μουσική ή συναφή ορολογία.</p>	<p>A3.1</p> <p>A3.1.1 Να εντοπίζουν και να περιγράφουν έννοιες και σχήματα ρυθμού.</p> <p>A3.1.2 Να αποκωδικοποιούν ρυθμικά σχήματα και να τα αποδίδουν με ρυθμικές συλλαβές.</p> <p>A3.1.3 Να αποκωδικοποιούν ρυθμικά σχήματα και να τα αποδίδουν με συμβατική ή μη συμβατική σημειογραφία</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Παλμός • Έμφαση • Ρυθμός • Παύση • Ρυθμικές αξίες: τέταρτα, όγδοα (στο πλαίσιο των μέτρων 2/4, 4/4) • Ρυθμικές συλλαβές (βλ. Συνοπτικός Πίνακας Ρυθμικών αξιών) 	<ul style="list-style-type: none"> • Παλμός και υποδιαίρεσεις σε μέτρα 2/4, 3/4/, 4/4, 6/8, 7/8 • Έμφαση • Ρυθμός • Παύση • Ρυθμικές αξίες (στο πλαίσιο των μέτρων 2/4, 4/4, 3/4) • Ρυθμικές συλλαβές (βλ. Συνοπτικό Πίνακα Ρυθμικών αξιών) <p><u>Α΄ Γυμνασίου:</u></p> <p>Σύνδεση διάρκειας Πολυρυθμοί Ρυθμικό κλάβε</p>	<p>Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη</p> <p>Σύνθετα και μικτά μέτρα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικό κλάβε • Swing feel 	
A3.2	<p>A3.2.1 Να εντοπίζουν και να περιγράφουν έννοιες και σχήματα μελωδίας.</p> <p>A3.2.2 Να αποκωδικοποιούν μελωδικά σχήματα και να τα αποδίδουν με συλλαβές σολφέζ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ψηλά- χαμηλά • Ίδιο-διαφορετικό ύψος • Μελωδίες που ανεβαίνουν, που κατεβαίνουν και που μένουν στο ίδιο ύψος • Ήχος πεντατονικής, μείζονας κλίμακας <ul style="list-style-type: none"> • Νότες: σολ,μι, λα, ντο 	<ul style="list-style-type: none"> • Ψηλά –χαμηλά; • Ίδιο - διαφορετικό ύψος • Ανιούσες, κατιούσες και ισούψεις μελωδίες • Βηματικές και αλματικές μελωδίες <ul style="list-style-type: none"> • Νότες: ντο, ρε, μι, σολ, λα • Ήχος πεντατονικής, μείζονας, ελάσσονας κλίμακας 	<p>Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περίγραμμα μελωδίας 	

	A3.2.3 Να αποκωδικοποιούν μελωδίες και να τις αποδίδουν με συμβατική και μη συμβατική σημειογραφία.		<p><u>Α' Γυμνασίου:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Περίγραμμα μελωδίας (contour), μελωδική φράση • Πεντατονική, μείζονα, ελάσσονα χωρίς σημείο αλλοίωσης στον οπλισμό 	<ul style="list-style-type: none"> • Μείζονες, ελάσσονες κλίμακες μέχρι 2 σημεία αλλοίωσης
A3.3	<p>A3.3.1 Να εντοπίζουν και να περιγράφουν έννοιες που εστιάζουν στη μορφή.</p> <p>A3.3.2 Να αναγνωρίζουν μορφολογικά στοιχεία ή τη μορφή συγκεκριμένων έργων και να τα αποδίδουν με κίνηση, γραφική αναπαράσταση, σύμβολα/μουσική ορολογία</p> <p>A3.3.3 Να συσχετίζουν συγκεκριμένες μορφολογικές έννοιες με τη δομή ή και το είδος συγκεκριμένων έργων.</p>	<p>Μουσική φράση (επανάληψη φράσης). Ίδια – διαφορετική φράση</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μέρος (επανάληψη μέρους). Ίδιο- διαφορετικό μέρος • Τραγούδι: Εισαγωγή, στροφή, ρεφρέν <p>Διμερής μορφή (AB) Τριμερής μορφή (ABA) Ροντό (ΑΒΑΓΑ)</p> <p><u>Α' Γυμνασίου:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Μουσική φράση • Ομοιότητες, επαναλήψεις (π.χ. α-α) • Παραλλαγές (π.χ. α-α', α-α1) • Αντιθέσεις (π.χ. α-β) <p>Εναλλαγές: επαναλήψεις και αντιθέσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δημοφιλής μουσική (ελληνικά και ξένα τραγούδια) <p>Εισαγωγή, στροφή, ρεφρέν, τέλος</p>	<p>Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διμερής, τριμερής, μορφή, ροντό σε σχέση με το είδος του έργου και σε συνδυασμό με τις θεματικές περιοχές. • Δημοφιλής μουσική (ελληνικά και ξένα τραγούδια) • Εισαγωγή, στροφή, ρεφρέν, γέφυρα, αυτοσχεδιασμός, coda • 12μετρο μπλουζ 	
A3.4	A3.4.1 Να αναγνωρίζουν, να ταξινομούν και να ονομάζουν τους ήχους που παράγονται από ποικίλες πηγές/μουσικά όργανα/είδη φωνής ως προς τη χροιά.	<ul style="list-style-type: none"> • Ήχοι από το φυσικό περιβάλλον, ηχογόνα (χρηστικά) αντικείμενα • Ήχοι μουσικών οργάνων τάξης και άλλων • Ήχοι των μουσικών οργάνων των τριών οικογενειών της συμφωνικής ορχήστρας • Ήχοι μουσικών οργάνων παραδοσιακής μουσικής • Ήχοι που συνδέονται με διαφορετικά είδη φωνής/φωνών <p><u>Α' Γυμνασίου:</u> Ακουστική/Ηλεκτρική κιθάρα, ηλεκτρικό μπάσο, ηλεκτρ. πιάνο / synthesizer</p>	<p>Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ακουστικοί, ηλεκτρονικοί ή τεχνητοί (ψηφιακοί) ήχοι που παράγονται με ηλεκτρονικά όργανα και εργαλεία μουσικής τεχνολογίας 	

		A3.4.2 Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν το χαρακτηριστικό 'άκουσμα' ποικίλων μουσικών συνόλων ως προς τη χροιά/ηχώχρωμα .		Παραδοσιακό Σύνολο Συμφωνική Ορχήστρα	Παραδοσιακό σύνολο Συμφωνική ορχήστρα Φιλαρμονική Ροκ Μπάντα Τζαζ Μπάντα <u>A' Γυμνασίου:</u> Χαρακτηριστικό 'άκουσμα' τριών τουλάχιστον διαφορετικών μουσικών συνόλων (π.χ. συμφωνική ορχήστρα, κυπριακή ζυγιά, ροκ μπάντα κ.λπ) ανάλογα με τις θεματικές περιοχές	<ul style="list-style-type: none"> Χαρακτηριστικό 'άκουσμα' τριών τουλάχιστον διαφορετικών μουσικών συνόλων (π.χ. σύνολο μουσικής δωματίου, μικτή χορωδία, brazilian ensemble κ.λπ.) ανάλογα με τις θεματικές περιοχές
	A3.5	Να εντοπίζουν και να περιγράφουν αρμονικές έννοιες και έννοιες σε σχέση με την υφή .	<ul style="list-style-type: none"> Μία φωνή (σόλο) – πολλές φωνές (χορωδία) Ένα όργανο (σόλο) – πολλά όργανα μαζί (ορχήστρα) 	<ul style="list-style-type: none"> Αραιή-Πυκνή υφή 	<ul style="list-style-type: none"> Αραιή-Πυκνή υφή Μελωδικό οστινάτο, ρυθμικό οστινάτο Δίφωνος κανόνας Αρμονική συνοδεία <u>A' Γυμνασίου:</u> Χαρακτηριστικά όπως π.χ. τονικό άκουσμα, αρμονία που δημιουργείται από πεντατονικές κλίμακες, Βυζαντινή μουσική, τροπικό άκουσμα κ.ά. <ul style="list-style-type: none"> Μονοφωνική, κυριαρχούσα μελωδία και συνοδεία (ομοφωνική ή άλλη), Ετεροφωνική, Πολυφωνική 	<p>Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη</p> <ul style="list-style-type: none"> Χαρακτηριστικά όπως π.χ. άκουσμα αρμονίας τζαζ, ποπ/ροκ αρμονία και αρμονία που προκύπτει από στρώματα ηλεκτρονικών ήχων και επεξεργασιών κ.π. Μονοφωνική, Ομοφωνική, Ετεροφωνική, Πολυφωνική ή άλλη σε σχέση με τη διάρθρωση στρωμάτων
	A3.6	Να εντοπίζουν και να περιγράφουν εκφραστικές έννοιες.	<i>Βιωματικά</i> Δυναμική: Forte – piano Σταδιακά πιο δυνατά-πιο απαλά crescendo/diminuendo Ταχύτητα: Γρήγορα – Αργά Σταδιακά πιο γρήγορα-πιο αργά Άρθρωση: Κοφτοί – δεμένοι ήχοι	Δυναμική: Forte – piano , ff pp (βαθμίδα 3) Σταδιακά πιο δυνατά-πιο απαλά- crescendo/diminuendo Ταχύτητα: Γρήγορα – Αργά Σταδιακά πιο γρήγορα/επιτάχυνση-πιο αργά/επιβράδυνση (accelerando/ritardando) Άρθρωση: staccato - legato	Σε πιο προχωρημένο επίπεδο ανάλογα με την τάξη <ul style="list-style-type: none"> Δυναμική από pp σε ff Άρθρωση/ Τεχνικές εκτέλεσης, οργάνων: συμβατικές και σύγχρονες: staccato, legato, τονισμοί, pizzicato Τεχνικές εκτέλεσης φωνής: Scat-singing, beat-boxing, rap, throat 	

				singing κλ.π.
A4. Να συσχετίζουν ακουστικά και οπτικά τα μουσικά στοιχεία ενός έργου σε υλικό με μη συμβατική και συμβατική σημειογραφία	A4.1 A4.2	Να συνδέουν μουσικές έννοιες παρακολουθώντας χάρτη ακρόασης Να συνδέουν μουσικές έννοιες παρακολουθώντας συμβατικές και μη συμβατικές παρτιτούρες	<ul style="list-style-type: none"> • Σύνδεση συμβόλων με μουσικές έννοιες • Χάρτες ακρόασης με εικόνες και σύμβολα • Επισήμανση με ποικίλους τρόπους (χρήση χρωμάτων, σχημάτων κλπ) • Παρτιτούρες με ευρωπαϊκή σημειογραφία • Εικονικές γραφικές παρτιτούρες 	<ul style="list-style-type: none"> • Χάρτες Ακρόασης • Εικονικές γραφικές παρτιτούρες • Παρτιτούρες με ευρωπαϊκή σημειογραφία • Παρτιτούρες με σημειογραφία ποικίλων πολιτισμών
A5. Να χρησιμοποιούν τις μουσικές τους γνώσεις για να περιγράψουν και να σχολιάζουν ποικίλα είδη μουσικής	A5.1 A5.2	Να χρησιμοποιούν τις μουσικές τους γνώσεις για να περιγράψουν ποικίλα είδη και στυλ μουσικής Να περιγράψουν τη σχέση της κοινωνίας με τη μουσική	<p><i>Ανάλογα με τη βαθμίδα, τις εμπειρίες και τις μουσικές γνώσεις</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά χαρακτηριστικά στοιχεία ρεπερτορίου από διαφορετικά μουσικά είδη • Μουσικά χαρακτηριστικά στοιχεία ρεπερτορίου από διαφορετικούς μουσικούς πολιτισμούς • Ιστορικό, κοινωνικό, πολιτισμικό, γεωγραφικό και οικονομικό πλαίσιο • Λειτουργίες της Μουσικής (π.χ. μουσική για ψυχαγωγία, έκφραση συναισθημάτων, κοινωνικά μηνύματα) • Ταυτότητα ακρόασης (π.χ. συνθέτης/συνθέτρια, στιχουργός, ερμηνευτής/ερμηνεύτρια) 	

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ (ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΣΥΝΘΕΣΗ)

Ιδιαίτερα σημαντική συμβολή του μαθήματος της Μουσικής είναι η ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών/τριών να χρησιμοποιούν τις αποκτηθείσες μουσικές δεξιότητες και γνώσεις σε δικές τους νέες δημιουργικές εργασίες. Μέσα από τις δραστηριότητες του αυτοσχεδιασμού και της σύνθεσης (με φωνή, όργανα, κίνηση ή/και με χρήση τεχνολογίας) αναπτύσσεται η δημιουργικότητα των μαθητών και των μαθητριών και τους παρέχεται ένα μέσο αυτοέκφρασης και επικοινωνίας με τους άλλους.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες επιλέγουν και επεξεργάζονται ένα μεγάλο εύρος ηχογόνων πηγών καλλιεργώντας παράλληλα την κριτική σκέψη μέσα από τις διάφορες επιλογές που πρέπει να κάνουν για το συνδυασμό των στοιχείων της Μουσικής έτσι ώστε να αποδώσουν και να μεταδώσουν με τον καλύτερο τρόπο μουσικές ιδέες, εικόνες και συναισθήματα. Ο αυτοσχεδιασμός και η σύνθεση προσφέρουν ευκαιρίες ανάδειξης της δημιουργικότητας των παιδιών και καλλιέργειας της πρωτοτυπίας.

Ο αυτοσχεδιασμός, του οποίου τα πρώτα στάδια προϋποθέτουν εξερεύνηση και πειραματισμό, είναι η αυθόρμητη δημιουργία μουσικής χωρίς οποιαδήποτε πρόθεση για αναθεώρηση ή βελτίωση, είναι μια δημιουργία της στιγμής η οποία αποδεσμεύει το μαθητή από τη σημειογραφία και τους περιορισμούς της. Ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να είναι κινητικός, φωνητικός ή με όργανα. Η σύνθεση αναφέρεται στη δημιουργία μουσικής όπου υπάρχουν δυνατότητες πειραματισμού, επιλογής, απόρριψης, διόρθωσης, βελτίωσης, μέχρι την κατάληξη στο καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα και τέλος καταγραφής της τελικής μορφής της σύνθεσης. Και οι δύο μορφές είναι εξίσου σημαντικές και πρέπει να ξεκινούν από την πρώτη βαθμίδα.

Κατά τον αυτοσχεδιασμό ή την σύνθεση, προτείνεται η αξιοποίηση των ακόλουθων διαδικασιών:

- Επανάληψη – Αντίθεση
- Επέκταση
- Τροποποίηση/παραλλαγή
- Συνδυασμός
- Αναδιοργάνωση
- Δόμηση – Αποδόμηση.

Θεωρείται επίσης σημαντικό οι μαθητές/τριες, σε ομάδες ή εξατομικευμένα, μέσα από το ρόλο του εκτελεστή και του συνθέτη, να αποκτήσουν παράλληλα και δεξιότητες παρουσίασης των μουσικών προϊόντων τους.

Κατά την ομαδική δημιουργική εργασία, είναι σκόπιμο να διασφαλιστεί ότι όλα τα μέλη της ομάδας κατανοούν πλήρως τον στόχο και τις οδηγίες και εφαρμόζονται αλληλοδιδακτικές διαδικασίες με παράλληλη ενθάρρυνση της έκφρασης της ατομικής σκέψης των μαθητών/τριών. Με έμφαση στη συμμετοχικότητα, την ανταλλαγή και την ενσωμάτωση ιδεών, επιδιώκεται να επιτευχθεί μία κοινή θέση και να ληφθούν αποφάσεις με δημοκρατικό τρόπο.

Η χρήση σημειώσεων, όπως βοηθητικά διαγράμματα και απλές παρτιτούρες με προσωπικά ή συμβατικά σύμβολα σημειογραφίας, καθώς και η ηχογράφηση με χρήση τεχνολογίας, μπορούν να είναι ιδιαίτερα βοηθητικές και να λειτουργήσουν ως διαδικασίες οργάνωσης και βοηθήματα μνήμης.

Προτείνεται επίσης ο πιο κάτω κύκλος αναστοχασμού σε όλα τα στάδια της δημιουργικής διαδικασίας, ατομικά και ομαδικά:

- Προγραμματισμός
- Πρόβα
- Παρουσίαση
- Αναθεώρηση βάσει κριτηρίων
- Βελτιωτική προσπάθεια

Τέλος, για αποτελεσματική εργασία σε συνεργατικά περιβάλλοντα απαραίτητα στοιχεία είναι η αθόρυβη μετακίνηση και οργάνωση σε ομάδες, καθώς και η διαχείριση του επιπέδου έντασης του ήχου και του θορύβου. Παράλληλα, η τήρηση κανόνων και η ανάληψη ρόλων είναι βασικά στοιχεία για την αποτελεσματική λειτουργία της ομάδας, ενώ η διαχείριση του χρόνου είναι κρίσιμη για την επίτευξη των στόχων. Επίσης, η επικοινωνία με εναλλακτικούς τρόπους μεταξύ των μελών της ομάδας, ο αυτοέλεγχος και ο αλληλοσεβασμός συμβάλλουν στη δημιουργία ενός αρμονικού και παραγωγικού συνεργατικού περιβάλλοντος.

			ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α' - Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ)	ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ' - Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ)	ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ- Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)	ΒΑΘΜΙΔΑ 4 (Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ- Α' ΛΥΚΕΙΟΥ)
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ			ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ			
Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:			Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης,			
ΑΣ1. Να πειραματίζονται με τον ήχο μέσα από πολυαισθητηριακές εμπειρίες.	ΑΣ1.1	Να πειραματίζονται και να ανακαλύπτουν ποικίλους ήχους που παράγουν τα ηχογόνα αντικείμενα, η φωνή, το σώμα και τα μουσικά όργανα.	<ul style="list-style-type: none"> Εξερεύνηση ηχογόνων πηγών και των συνδυασμών τους/Ηχητικές δυνατότητες ηχογόνων μέσων και συνδυασμοί τους <ul style="list-style-type: none"> Ήχων περιβάλλοντος (φυσικοί και τεχνητοί) Ήχων που παράγονται με τη φωνή (π.χ. ψίθυροι, κραυγές, γλιστρήματα, ήχοι ζώων κ.λπ.) και με τη στοματική κοιλότητα Ήχοι που παράγονται με το σώμα (κρουστά σώματος) Ήχων που παράγονται με τη συμβατική ή μη συμβατική χρήση των οργάνων τάξης (μελωδικών και ρυθμικών) Σχέση υλικών με τον παραγόμενο ήχο σύνδεση με τα στοιχεία της μουσικής (Χροιά, ένταση ύψος διάρκεια) <p>Α' Γυμνασίου Εξερεύνηση ηλεκτρονικών μέσων παραγωγής ήχου</p>			<ul style="list-style-type: none"> Εξερεύνηση ηχογόνων πηγών και των συνδυασμών τους/Ηχητικές δυνατότητες ηχογόνων μέσων και συνδυασμοί τους (Β. 1-3) Ηχητικές δυνατότητες ηλεκτρικών οργάνων Σχέση υλικών με τον παραγόμενο ήχο σύνδεση με τα στοιχεία της μουσικής (Χροιά, ένταση ύψος διάρκεια)
	ΑΣ1.2	Να πειραματίζονται με την τεχνολογία για επεξεργασία ήχου.			<ul style="list-style-type: none"> Ψηφιακά εργαλεία επεξεργασίας ήχου για αλλαγές στο ύψος, την ένταση, την ταχύτητα του ήχου και δημιουργία ηχητικών εφέ 	
ΑΣ2. Να αυτοσχεδιάζουν και να συνθέτουν μουσική ατομικά και	ΑΣ2.1	Να αυτοσχεδιάζουν ελεύθερα ή να συνθέτουν μουσική με βάση	Εξωμουσικό ερέθισμα: εικόνα, χαρακτήρας, ιστορία, κίνηση, συναίσθημα, κινηματογραφικό απόσπασμα, λόγος, ποίημα και στίχοι			

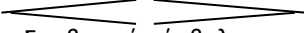
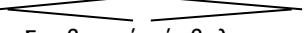
ομαδικά με ποικίλα μέσα, με βάση εξωμουσικό ή μουσικό ερέθισμα με βάση τις εμπειρίες τους και τις μουσικές γνώσεις ανάλογα με τη βαθμίδα τους		εξωμουσικό ερέθισμα				
	AΣ2.2α	Να δημιουργούν ρυθμικά και μελωδικά σχήματα	<p>Ρυθμικά και μελωδικά σχήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Απλά μέτρα (π.χ. 2/4) Με νότες της πεντατονικής κλίμακας (2-3) 	<p>Ρυθμικά και μελωδικά σχήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Δίσχημα και τρίσημα μέτρα Με τις νότες της πεντατονικής κλίμακας, με τη φωνή και σε μελωδικά όργανα 	<p>Ρυθμικά και μελωδικά σχήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (βλ. Εκτέλεση) Με τις νότες της πεντατονικής κλίμακας, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας με τη φωνή και σε μελωδικά όργανα Με την τονική τριάδα σε μείζονα κλίμακα με τη φωνή και σε μελωδικά όργανα Παραλλαγές στο τέλος σύντομων ρυθμικών φράσεων και σύντομων μελωδιών Βηματική – αλματική κίνηση 	<p>Ρυθμικά και μελωδικά σχήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (βλ. Εκτέλεση) Με τις νότες της πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας, με τη φωνή και σε μελωδικά όργανα με όλες τις διατονικές νότες και αλλοιώσεις (ΦΑ#, Σ1b, ΣΟΛ#) Με την τονική και δεσπόζουσα τριάδα σε μείζονα και ελάσσονα κλίμακα, με τη φωνή και σε μελωδικά όργανα Παραλλαγές στο τέλος σύντομων ρυθμικών φράσεων και σύντομων μελωδιών Πολυρρυθμοί Μελωδικό περίγραμμα
	AΣ2.2β	Να εισάγουν στις δημιουργίες τους εκφραστικά στοιχεία	<p>Δυναμική: Από pp μέχρι ff, σταδιακά πιο δυνατά-πιο απαλά (<i>crescendo/diminuendo</i>) Ταχύτητα: Επιλογή και εναλλαγές ταχύτητας, σταδιακά πιο γρήγορα-πιο αργά (<i>accelerando/ritardando</i>), Άρθρωση: <i>staccato, legato, τονισμοί</i></p>			
AΣ2.2γ	Να οργανώνουν τις δημιουργίες τους χρησιμοποιώντας στοιχεία μορφής	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία φράσης Αρχή – Μέση – Τέλος Ίδιο ≠ διαφορετικό μουσικό μέρος 	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία φράσης Αρχή – Μέση – Τέλος Ίδιο ≠ διαφορετικό μουσικό μέρος Δημιουργία συγκεκριμένης δομής (διμερούς) 	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία συγκεκριμένης δομής (διμερούς, τριμερούς, Ροντό) 	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία συγκεκριμένης δομής (διμερούς, τριμερούς, Ροντό) Δημιουργία Riff, Groove 12μετρο μπλουζ 	

	AΣ2.2δ	Να συνδυάζουν στις δημιουργίες τους στοιχεία χροιάς	Επιλογή και συνδυασμός ρυθμικών και μελωδικών κρουστών οργάνων τάξης	Επιλογή και συνδυασμός ρυθμικών και μελωδικών κρουστών και πνευστών οργάνων τάξης	Επιλογή και συνδυασμός ρυθμικών και μελωδικών κρουστών, πνευστών και εγχόρδων οργάνων τάξης	Επιλογή και συνδυασμός ρυθμικών και μελωδικών κρουστών, πνευστών, εγχόρδων και πληκτροφόρων οργάνων τάξης
	AΣ 2.2ε	Να εισάγουν στις δημιουργίες τους στοιχεία αρμονίας	<ul style="list-style-type: none"> Αραιή ≠ πυκνή υφή 	<ul style="list-style-type: none"> Αραιή ≠ πυκνή υφή Ρυθμικά μελωδικά οστινάτι για συνοδεία ακρόασης 	<ul style="list-style-type: none"> Εναλλαγές στην πυκνότητα της υφής Μελωδικό/ρυθμικό οστινάτο Συνηχήσεις 	<ul style="list-style-type: none"> Εναλλαγές στην πυκνότητα της υφής Μελωδικό/ρυθμικό οστινάτο Συνηχήσεις, σύμφωνα – διάφωνα διαστήματα Πολυρρυθμοί σε στρώματα Μπορντούν: απλά, σπασμένα, σε διαφορετικά ύψη Συγχορδίες (I, IV, V, 12 μετρο μπλουζ) Ανάπτυξη μελωδίας σε αρμονικό υπόβαθρο/δοσμένο αρμονικό σχήμα σε κλίμακες μείζονες ελάσσονες με μία # ή b
	AΣ2.2στ	Να εντάσσουν στις δημιουργίες τους στυλιστικά στοιχεία μουσικών ειδών				<ul style="list-style-type: none"> Στοιχεία από δυτική μουσική, τζαζ, τοπική παραδοσιακή μουσική, folk, μουσική από άλλους πολιτισμούς, δημοφιλές τραγούδι (Rock-Pop, Hip-hop) Χαρακτηριστική δομή φράσης, πεντατονική, μπλουζ κλίμακα, 12μετρο μπλουζ, στροφή – ρεφραίν, ρυθμός λόγου

	ΑΣ 2.2ζ	Να δημιουργούν χρησιμοποιώντας μουσική τεχνολογία		<ul style="list-style-type: none"> • Εκπαιδευτικές εφαρμογές μουσικής δημιουργίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Εκπαιδευτικά λογισμικά και εφαρμογές μουσικής δημιουργίας • Λογισμικά επεξεργασίας ηχητικού κύματος και ηχογράφησης • Λογισμικά μουσικής παραγωγής βασισμένης σε loops 	<ul style="list-style-type: none"> • Ηχητικό υλικό [loops, ηχογράφηση φυσικών ήχων, φωνής (ομιλία, τραγούδι), μουσικών οργάνων] • Τεχνικές ηχογράφησης • Τεχνικές επεξεργασίας ήχου (volume, ήχοι, pitch bend, reverb, pitch-tempo shifting) • Τεχνικές ηλεκτρονικής σύνθεσης: overdubbing, sequencing, mixing • Λογισμικά τεχνητής νοημοσύνης (AI), εικονικής πραγματικότητας (VR) για μουσική δημιουργία
ΑΣ3. Να συνθέτουν και να ενορχηστρώνουν ποικίλα μουσικά είδη με ή χωρίς τη χρήση της τεχνολογίας	ΑΣ3.1	Να συνθέτουν σύντομα έργα που συνδέονται με ποικίλα είδη της δυτικής μουσικής				<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές ιδέες (π.χ. Μοτίβο, Θέμα) • Επεξεργασία (π.χ. μοτιβική επεξεργασία, θεματική επεξεργασία, παραλλαγή, επανάληψη, τεμαχισμός, μεγέθυνση, σμίκρυνση, αλλαγή τονικού ύψους, αλλαγή τονικότητας κ.λπ.)
	ΑΣ3.2	Να συνθέτουν διάφορα είδη τραγουδιών - ελληνικών και ξένων (δημοφιλή, με στοιχεία φολκλόρ κ.ά.)			<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμός λόγου – Προσωδία • Μελοποίηση στίχου • Προσαρμογή στίχου σε δοσμένη μελωδία • Μορφή: εισαγωγή - στροφή - ρεφρέν 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμός λόγου – Προσωδία • Τεχνικές στιχουργικής στη μορφή στροφή – ρεφραίν • Τεχνικές μελοποίησης • Ύφος στίχου και μουσικής • Μελωδική σύνθεση σε δοσμένη διαδοχή συγχορδιών

						<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία συνοδείας σε δοσμένη μελωδία
	AΣ3.3	<p>Να δημιουργούν απλές πολυμεσικές δημιουργίες (μουσική επένδυση κινηματογραφικού αποσπάσματος, βιντεοκλίπ, μουσική για βιντεοπαιχνίδι, διαφήμιση)</p>				<p>Μουσική και εικόνα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά χαρακτηριστικά κινηματογραφικών ειδών • Χαρακτηριστικό θέμα ήρωα ή ιδέας του έργου • Ρεαλιστική χρήση (ζωντανή μουσική στην εικόνα: από ραδιόφωνο, μουσικό όργανο) • Χρήση προϋπάρχουσας μουσικής (πνευματικά διακαιώματα) • Οπτικός και μουσικός ρυθμός <p>Μουσική και διαφήμιση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Χρήση έτοιμης μουσικής – sound alikes • Jingle • Ακουστική ταυτότητα προϊόντος • Επιλογή μουσικού ύφους με βάση την ομάδα-στόχο (target group)

	AΣ3.4	Να ενορχηστρώνουν με τη χρήση ρυθμικών, μελωδικών ή/και αρμονικών στοιχείων σε δοσμένη (ή δική τους) μελωδία ή ρυθμό	<ul style="list-style-type: none"> • Ενορχήστρωση σε δύο ρυθμικά στρώματα 	<ul style="list-style-type: none"> • Ενορχήστρωση σε δύο ρυθμικά στρώματα • Οστινάτο 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρόλοι οργάνων (μελωδικά, αρμονικά, ρυθμικά) • Μπορντούν • Οστινάτο • Ενορχήστρωση σε τρία μελωδικά ρυθμικά στρώματα 	<ul style="list-style-type: none"> • Ποικιλία οριζόντιας και κάθετης πυκνότητας • Λειτουργική έκταση • Συνδυασμός διαφορετικής χροιάς • Ρόλοι οργάνων (μελωδικά, αρμονικά, ρυθμικά) • Μπορντούν • Οστινάτο • Ντέσκαντ <p>Ενορχήστρωση σε τέσσερα μελωδικά ρυθμικά στρώματα</p>
AΣ4. Να καταγράφουν τις μουσικές δημιουργίες τους με μη-συμβατική ή/και με συμβατική σημειογραφία, με σκοπό την επανεκτέλεση από τους ίδιους ή από άλλους, χρησιμοποιώντας και μουσική τεχνολογία	AΣ4.1	Να χρησιμοποιούν μη-συμβατική ή/και συμβατική σημειογραφία για να καταγράφουν τις μουσικές δημιουργίες τους	<ul style="list-style-type: none"> • Μη συμβατικά σύμβολα διάρκειας, ύψους, χροιάς και έντασης • Απλή γραφική παρτιτούρα • Συμβατικά σύμβολα ρυθμού: τέταρτα, όγδοα 	<ul style="list-style-type: none"> • Μη συμβατικά σύμβολα διάρκειας, ύψους, χροιάς και έντασης • Γραφικές παρτιτούρες • Κώδικας και υπόμνημα συμβόλων • Συμβατικά σύμβολα έντασης: <i>ρ, f και</i> <ul style="list-style-type: none"> • Συμβατικά σύμβολα ρυθμού: τέταρτα, όγδοα, μισό, παύση τετάρτου • Συμβατικά σύμβολα μελωδίας: πεντάγραμμο, κλειδί του σολ, νότες ρε, μι, σολ, λα, σι, ντο' 	<ul style="list-style-type: none"> • Μη συμβατικά σύμβολα διάρκειας, ύψους, χροιάς και έντασης • Γραφικές παρτιτούρες • Κώδικας και υπόμνημα συμβόλων • Συμβατικά σύμβολα έντασης: <i>ρ, f και</i> <ul style="list-style-type: none"> • Συμβατικά σύμβολα ρυθμού: τέταρτα, όγδοα, μισό, μισό παρεστιγμένο, δέκατα έκτα, ολόκληρο, παύση τετάρτου • Συμβατικά σύμβολα μελωδίας: πεντάγραμμο, κλειδί του σολ, νότες ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, ντο' 	<ul style="list-style-type: none"> • Μη συμβατική σημειογραφία • Προσωπική σημειογραφία • Συμβατική σημειογραφία (ρυθμική, μελωδική, αρμονική σημειογραφία αναλόγως του επιπέδου στο οποίο βρίσκονται)
	AΣ4.2	Να χρησιμοποιούν την τεχνολογία για να καταγράφουν			<ul style="list-style-type: none"> • Ηχογράφηση <p>A' Γυμνασίου</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ηχογράφηση • Λογισμικά μουσικής σημειογραφίας

		τις μουσικές δημιουργίες τους			<ul style="list-style-type: none"> • Λογισμικά μουσικής σημειογραφίας	<ul style="list-style-type: none"> • Διαδικασίες ηχογράφησης, ανάρτησης και προώθησης στο διαδίκτυο (πνευματικά δικαιώματα)
--	--	-------------------------------	--	--	--	--